

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**SUÇA SÜRÜKLENEN ERGENLERDE ALGILANAN
EBEVEYN TUTUMLARI VE BAŞA ÇIKMA TARZLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

ÜNAL DİZMAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2020

**SUÇA SÜRÜKLENEN ERGENLERDE ALGILANAN
EBEVEYN TUTUMLARI VE BAŞA ÇIKMA TARZLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

ÜNAL DİZMAN

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Ebru ÇAKICI

LEFKOŞA
2020

KABUL VE ONAY

Ünal DİZMAN tarafından hazırlanan “suça sürüklenen ergenlerde algılanan ebeveyn tutumları ve başa çıkma tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi” başlıklı bu çalışma, 12/06/2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez savunması online (çevrim içi) yapılmıştır. Jüri üyeleri onaylarını sözlü olarak vermişlerdir.

JÜRİ ÜYELERİ

Prof. Dr. Ebru ÇAKICI (Danışman)
Yakın Doğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Yard. Doç. Dr. Ayhan EŞ
Yakın Doğu Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana
Bilim Dalı

Dr. Bingül HARMANCI
Yakın Doğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Prof. Dr. K. Hüsnü Can BAŞER
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı heryerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih

İmza

Ad, Soyad

TEŞEKKÜR

Tez sürecinde birçok defa yaşadığım olumsuz durumlara rağmen desteğini her daim hissettiğim ve süreç boyunca düşünceleri ve geri bildirimleriyle araştırmamın sonuca ulaşmasında büyük katkısını gördüğüm değerli hocam Prof. Dr. Ebru ÇAKICI'ya teşekkürlerimi sunarım.

Beni yetiştiren, devletim için faydalı işler yapmama vesile olan, yaşamım boyunca her zaman desteklerini hissettiğim annem, babam ve kardeşime, her zaman olduğu gibi tez sürecinde de desteğini esirgemeyen sevgili eşim Tuğba DİZMAN'a teşekkür ederim. Tez yazım aşamasındaki yoğun süreçte desteğini her zaman hissettiğim büyüğüm, kurum müdürüm Kazım KAYA'ya, araştırmamın gerçekleşmesi için gerekli izinleri için Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne, araştırmaya katılan bütün katılımcılara sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZ

SUÇA SÜRÜKLENEN ERGENLERDE ALGILANAN EBEVEYN TUTUMLARI VE BAŞA ÇIKMA TARZLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Bu çalışmada 14-17 yaş aralığı suça sürüklenen çocukların algıladıkları ebeveyn tutumları ve başa çıkma tarzları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Kayseri ve Mersin illerindeki faaliyet gösteren çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan 91 suça sürüklenen çocuk oluşturmuştur. Araştırmada KAET-Ç, Başa Çıkma Tutumları Ölçeği (COPE) ve araştırmayı gerçekleştiren kişi tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmamız sorun odaklı, duygu odaklı ve işlevsel olan başa çıkma tarzlarının dereceleri hem anne hem babanın algılanan duygusal sıcaklık derecesiyle aynı yönde ilişkili olduğu, işlevsel olmayan başa çıkma tarzlarının ise anne sıcaklığı ile ters yönde, hem anne hem baba reddediciliği ile aynı yönde ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Başa çıkma tutumları ile katılımcıların yaşı, kardeş sayısı, suç tekrarı, ilk suç işleme yaşı arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Eğitim düzeyi okuryazar-ilkokul düzeyinde olan katılımcıların ortaokul ve üstü düzeyinde olanlara göre hem anne hem baba duygusal sıcaklık düzeyi daha düşük, hem anne hem baba reddediciliği daha yüksek bulunmuştur. Başa çıkma tarzları veya algılanan ebeveyn tutumları ailede suç işleyen birey olup olmaması, geliri düzeyi, anne-babanın eğitimi, aile tipi, suçun mükerrer olup olmaması, suça kiminle karışmış olduğu açılarından farklılaşma göstermemektedir. Suç tipleri Başa çıkma tarzları açısından farklılık göstermemekle birlikte hırsızlık suçu işleyenlerde anne reddediciliği ve baba aşırı koruyuculuğu diğer suç tiplerinden daha fazladır. Hakaret suçu işleyenlerde ise anne sıcaklığı ve koruyuculuğu diğer suç tiplerine göre daha az bulunmuştur. Bu araştırmayla algılanan ebeveyn tutumları ve başa çıkma tarzları arasındaki ilişkiyi inceleyerek çocuk suçluluğu alanındaki araştırmalara katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: suç, suça sürüklenen çocuk, ebeveyn tutumu, başa çıkma,

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PERCEIVED PARENTING ATTITUDES AND COPING STYLES AMONG DELINQUENT ADOLESCENTS

In this study, the relationship between mother and father perceptions perceived by children who were dragged into the crime of 14-17 age group and their coping styles were examined. The sample of the study consisted of 91 children who were found in "child and youth closed penitentiary institutions" in Kayseri and Mersin provinces. In the research, Shortened Perceived Parental Attitudes Scale (KAET-Ç), Coping Attitudes Scale (COPE) and Personal Information Form prepared by the researcher were used. In our research, the degree of coping styles that are problem-oriented, emotion-oriented and functional are related in the same direction with the perceived emotional temperature degree of both mother and father; it shows that dysfunctional coping styles are inversely correlated with maternal temperature and in the same direction with both mother and father rejection. With coping attitudes; No relation was found between the age of the participants, the number of siblings, the repetition of the crime and the age of first crime. Participants whose education level was literate-primary school level had lower emotional temperature levels and higher rejection of both fathers and mothers than those at secondary level or above. Coping styles or perceived parental attitudes do not differ in terms of whether there is someone committing a crime in the family, income level, education of the parents, family type, whether the crime is repeated or not, and who is involved in the crime. Although crime types do not differ in their coping styles, maternal rejection and paternal overprotection are higher than other crime types. In those who committed a crime of insult, maternal warmth and protection were found less than other crime types. This study aims to contribute to the research on juvenile delinquency by examining the relationship between perceived parenting attitudes and coping styles.

Keywords: crime, juvenile delinquent, parenting attitude, coping styles

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO DİZİNİ.....	viii
KISALTMALAR	x
1.BÖLÜM	11
GİRİŞ	11
Problem durumu	11
1.2. Araştırmanın amacı	13
1.3.Araştırmanın önemi	13
1.4 Sınırlılıklar.....	14
1.5 Tanımlar	14
2. BÖLÜM	15
KURAMSAL ÇERÇEVE, İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	15
2.1 AİLE KAVRAMI VE EBEVEYN TUTUMLARI	15
2.1.1Aile kavramı.....	15
2.2 Ebeveyn tutumları.....	16
2.2.1 Yetkeci (Otoriter) Ebeveyn tutumu.....	17
2.2.2 Koruyucu-İstekçi Ebeveyn Tutumu	18
2.2.3. Demokratik ebeveyn tutumu	18
2.2.4 İlgisiz ve İhmalkar Ana Baba Tutumu	20
2.3 Başa çıkma stratejileri	21
2.3.1.1Problem (sorun) odaklı başa çıkma tutumları	23
2.3.1.2 Duygu odaklı başa çıkma stratejileri	24
2.3.3 İşlevsel olmayan başa çıkma.....	24
2.4 Çocuk suçluluğunun nedenleri.....	25
2.4.1 Bireysel nedenler	26
2.4.2 Ailesel ve çevresel nedenler	28
2.5 İlgili araştırmalar	30
3. BÖLÜM	34

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	34
3.1 Araştırmanın modeli	34
3.2 Evren ve örneklem.....	34
3.3 Veri toplama araçları	34
3.3.1 Kişisel bilgi formu.....	34
3.3.2 Başa çıkma tutumları ölçeği (COPE)	35
3.3.3 Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği (KAET-Ç).....	35
3.4 Verilerin toplanması	36
3.4 Verilerin istatistiksel analizi	36
4. BÖLÜM	38
BULGULAR	38
Demografik Değişkenlere Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması	44
Karşılan Suç Türlerine Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması	57
5. BÖLÜM	72
TARTIŞMA.....	72
6. BÖLÜM	76
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	76
6.1 Sonuç	76
6.2 Öneriler.....	77
KAYNAKÇA	79
EKLER	89
İNTİHAL RAPORU.....	95
ETİK KURULU ONAYI	96

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. “Sosyo-demografik bilgiler”	Error! Bookmark not defined.
Tablo 2. “Sosyo-demografik Bilgiler”	Error! Bookmark not defined.
Tablo 3. “Karşılan suç/suçlar”	39
Tablo 4. “COPE ve KAET-Ç ve alt boyut puanları ile ilgili tanımlayıcı istatistikler”	40
Tablo 6. “Yaş, kardeş sayısı, suçun tekrarı, ilk suçun işlendiği yaş ile cope, kaet-ç ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon”	44
Tablo 7. “Eğitim durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	46
Tablo 8. “Daha önce intihar etme durumlarına COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	47
Tablo 9. “Daha önce kendine zarar verme davranışında bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	48
Tablo 10. “Ailede cezaevinde bulunan ya da suç geçmişi bulunan bireyin olma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	49
Tablo 11. “Ailede herhangi bir nedenle göç etme geçmişi olma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	50
Tablo 12. “Ailenin gelir durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	51
Tablo 13. “Annenin eğitim durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	52
Tablo 14. “Babanın eğitim durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	53
Tablo 15. “Aile yapısına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	54

Tablo 16. “En uzun yaşanılan yere göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	55
Tablo 17. “Suçu tekrar etme durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”.....	56
Tablo 18. “Suç eylemine karıştığı kişiye göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”.....	56
Tablo 19. “Uyuşturucu suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	57
Tablo 20. “Hırsızlık suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	58
Tablo 21. “Yaralama suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	59
Tablo 22. “Gasp/kapkaç suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	60
Tablo 23. “Cinsel taciz suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarınagöre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	61
Tablo 24. “Öldürme suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	62
Tablo 25. “Tehdit suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	63
Tablo 26. “Hakaret suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	64
Tablo 27. “Mala zarar verme suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması”	65
Tablo 28. “Sorunodaklı başa çıkma tutum puanlarının yordayıcıları”.....	66
Tablo 29. “Duygu odaklı başa çıkma tutum puanlarının yordayıcıları”	67
Tablo 30. “İşlevsel olan başa çıkma tutum puanlarının yordayıcıları”	68
Tablo 31. “İşlevsel olmayan başa çıkma tutum puanlarının yordayıcıları”	70

KISALTMALAR

COPE: Başa ıkma Tutumları Değerlendirme leği

KK: ocuk Koruma Kanunu

KAET-: Kısaltılmış algılanan ebeveyn tutumları leği

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

1.BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölüm araştırmanın amacı, problemi, sınırlılıkları ve araştırmada kullanılan kavramlara yönelik açıklamaları içermektedir.

Problem durumu

Suç kavramını en basit tanımıyla yasalara aykırı davranışlar olarak açıklayabiliriz. Suça sürüklenen çocuk kavramı ise 'kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk' olarak tanımlanmaktadır (ÇKK, 2005). Çocuk yaştaki kişinin suça sürüklenmesi hadisesi son yıllarda artış gösterme eğilimindedir. 2018 yılı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre suç işleme sayısı ve ceza infaz kurumuna girme sayılarında 2012-2018 yıllarını kapsayan dönemde her yıl artış olduğu gözlenmektedir. 2018 yılı verilerine göre ceza infaz kurumuna girdiği andaki yaş aralığına (12-17) göre; Ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunan çocukların sayısı bir önceki yılın verilerine göre yüzde 1.9 artış göstererek 2095 beş olurken, çocuk yaş grubunda suç işleme oranı ve sayısı önceki yıla göre yüzde 22 artış ile 14.502 olduğu tespit edilmiştir (TÜİK, 2018).

Ayrıca Adalet Bakanlığı adli sicil ve istatistik genel müdürlüğünün yayınladığı 2018 yılı faaliyet raporuna göre mahkemelere gelen dosyalardaki suça sürüklenen çocuk sayısı (12-17 yaş grubu) 2018 yılında 118.578, 2017 yılında 120.786, 2016 yılında 135.517, 2015 yılında 173.297 olarak görülmektedir. Suça Sürüklenen Çocuklar (12-17 yaş grubu) hakkında açılan dava sayısı 187.601 olarak ifade edilmiştir. Çocuklar hakkında

açılan dava sayıları yıl içinde gelen dosyalardaki toplam sanık sayısına oranı %5.5-8.1 denkleştirilmiştir.

Ergenlerin suç davranışlarını irdelemek için bireysel ve çevresel özelliklerin etkisi bilinen bir gerçektir. Aile; çocuğun doğumundan ergenlik sürecine dek fiziksel ve ruhsal gelişimini biçimlendiren en temel toplumsal yapıdır. Çocukların suç davranışına yönelmesinde anne babanın olumlu olumsuz tutum ve davranışlarının etkisinin olduğu bilinmektedir.

Ebeveynlerin bilinçli veya bilinçsiz olarak çocuklarına karşı tutumlarında farklılıklar olabilmektedir. Bazı çocuklar çok sevilmekte, bazı çocuklar baskıya maruz kalmakta bazıları ise hoşgörü ortamında büyümektedir. Maruz kalınan bütün bu tutumlar çocuğun sosyal ve kişilik gelişiminin değişik biçimler kazanmasına etki etmektedir (Yavuzer, 2018).

Çocukların suç işlemesine neden olan kişisel ve çevresel faktörlere çocukların stres düzeyleri, kullandıkları başa çıkma mekanizmalarının önemi araştırmalara konu olmaktadır (Basut ve Erden, 2005).

Çocuk, ebeveynlerinin olumlu ve olumsuz özelliklerini algıladıkları biçimde yaşarlar. Anne ve babanın yaklaşımı çocuk için doyurucu olabileceği gibi hayal kırıklığına da neden olabilir. Burada ailenin yaklaşımı çocuğun kişiliğinin şekillenmesini doğrudan etkilemektedir (Balcıoğlu, 2001).

Haapasalo ve Pokelo (1999)'un araştırma sonucunda otoriter tutum, izin verici tutum, ihmalkar tutum gibi anne baba yaklaşımlarının çocukların ilerleyen yıllarda saldırgan davranışlarda bulunma ve suça sürüklenmelerine neden olduklarını ortaya çıkarmıştır (Akt. Beşer ve ark.2019).

Sonuç olarak, bu çalışmamızla suça sürüklenen ergenlerin ebeveyn tutumlarını ve stresli durumlar karşısında başa çıkma stratejilerinin kullanım düzeylerinin tespitinin yapılması, çocukların maruz kaldıkları olumsuz tutumların önüne geçilmesi konularında suça sürüklenen ergenler hakkında fikir sahibi olmamıza katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın amacı suça sürüklenen ergenlerde algılanan ebeveyn tutumları ve başa çıkma tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Ayrıca aşağıda belirtile alt amaçlar ile araştırmanın kapsamı geniş tutulmaya çalışılmıştır.

- 1.Ebeveynlerin öğrenim durumuna göre suça sürüklenen çocukların ebeveynlerini algılama biçimleri ve başa çıkma tutumları anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 2.Sosyo ekonomik durum faktörü suça sürüklenen çocukların ebeveynlerini algılama biçimleri ve başa çıkma tutumlarını anlamlı olarak farklılaştırmakta mıdır?
- 3.Göç etme durum faktörü suça sürüklenen çocukların ebeveynlerini algılama biçimleri ve başa çıkma tutumlarını anlamlı olarak farklılaştırmakta mıdır?
- 4.Ebeveynlerin suç işleme durumuna göre suça sürüklenen çocukların ebeveynlerini algılama biçimleri ve başa çıkma tutumlarını anlamlı olarak farklılaştırmakta mıdır?
- 5.İntihar girişimine göre suça sürüklenen çocukların ebeveynlerini algılama biçimleri ve başa çıkma tutumlarını anlamlı olarak farklılaştırmakta mıdır?
- 6.Eğitim seviyesine göre suça sürüklenen çocukların ebeveynlerini algılama biçimleri ve başa çıkma tutumlarını anlamlı olarak farklılaştırmakta mıdır?

1.3.Araştırmanın önemi

Bireyler günlük yaşamda karşılaştıkları sorunlar yönelik farklı tutum ve davranışlar sergileyebilmektedirler. Bazı kişiler yaşanan sorunun üstesinden kolaylıkla gelebilirken bazıları ise karar vermede güçlük çekmekte, zorluk yaşamaktadır. Çocuk ve ergenlerin suça sürüklenme aşamasına gelene dek sosyal çevresi, özellikle bakım veren ebeveynlerinin farklı tutumlarına maruz kalabilmektedir. Çocuk ve ergenin karşılaştıkları zorlu durumlara karşı uyum sağlaması, soruna yönelik çözüm üretmesi, faydalı kararlar alması gerekir. Çocuk ve ergen bu becerileri ilk olarak ebeveynleri aracılığıyla kazanır. Ebeveynlerin çocuklarına olan yaklaşımları, sergiledikleri tutumlar

çocukların sağlıklı karar alabilmesini, olumsuz durumlar karşısında olumlu başa çıkma mekanizmalarını aktif olarak kullanabilmesini sağlar.

Çocukların suç davranışlarına yönelmesinde ebeveyn tutumlarına göre farklılık olabileceği düşünülmektedir. Ebeveyn tutumlarının ve stresli durumlar karşısında kullandıkları başa çıkma stratejilerinin ne düzeyde işe yaradığının tespiti suça sürüklenen çocuklar hakkında fikir sahibi olmak ve literatüre katkı sağlama adına önemli olacaktır. Ayrıca araştırmamızın alanda suça sürüklenen çocuklar üzerine çalışan psikologlar ve diğer araştırmacılar için yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

1.4 Sınırlılıklar

Bu araştırma Kayseri çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumu ve Tarsus çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumunda tutuklu ve hükümlü olarak barınmakta olan 14-17 yaş aralığındaki çocuklar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler kişisel bilgi formu, başa çıkma tutumları ölçeği(COPE) ve kısaltılmış algılanan ebeveyn tutumları ölçeği (KAET-Ç) aracılığıyla elde edilmiştir.

1.5 Tanımlar

Baş a Çıkma: İnsanların iç ve dış kaynaklı stresli düşünce ve davranışlarının yönetilmesini ifade eder (Folkman, 2010).

Çocuk: Daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır. (Birleşmiş milletler çocuk hakları sözleşmesi, 20 kasım 1989)

Ergenlik: Bireyin gelişim süreci içerisinde çocukluk döneminin sonlanmasıyla birlikte sözü edilen dönemin başlangıcından fizyolojik olarak erişkinlik dönemine ulaşınca kadar geçen gelişimsel dönemdir (Koç, 2004).

Suç: Yasalara aykırı davranış, cürüm. (Tdk, sozluk.gov.tr)

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE, İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 AİLE KAVRAMI VE EBEVEYN TUTUMLARI

2.1.1 Aile kavramı

Gelişen ve değişen dünyaya uyumlu bireylerin yetişmesinde ebeveynlerin önemli rolü bulunmaktadır. Bireylerin ilk eğitimlerini ailede aldıkları düşünüldüğünde aile eğitiminin önemi kendini göstermektedir. Günümüzün şartlarıyla ebeveynlerin çocukluk dönemlerini geçirdikleri şartlar, olanaklar gün geçtikçe farklılık göstermektedir. Bu durum ebeveynlerin çocuk yetiştirme, iletişim kurma konularında zorluk yaşamalarına sebep olabilmektedir. Bu nedenler ebeveynlerin kendilerini geliştirmesi, yeniliğe açık olması, çocuklarını daha iyi tanımaya ve çocuklarıyla iletişimlerini güçlendirmeye yönelik davranışlar içerisinde olmalarını zorunlu kılar. (Özel ve Zelyurt, 2016).

Çocukluk ve yetişkinlik arasında geçiş dönemi olarak ifade edilen ergenlik döneminde ergenin yaşadığı sorunları kolaylıkla çözebilmesi ve bu geçiş dönemini kolaylıkla atlatabilmesi geçmişteki olumlu aile ilişkilerine bağlıdır. Çocukluk döneminde anne ve babasında sevgi gören, güven duygusuyla yetişen, otoritenin başarıyla uygulandığı aile ortamında yetişen çocuk, mutlu bir ergen adaydır. Daha o dönemde ebeveynleriyle sağlıklı iletişim kurabilen çocuk, zorlu ergenlik döneminde, aynı arkadaşça ilişkilerini sürdürerek, kişisel sorunlarını zorluk yaşamadan çözüme kavuşturabilir (Yavuzer, 2018).

Çocuk ilk sosyal deneyimlerini aile ortamında edinir. Çocuğa sunulan fırsatlar çocuğun toplumsallaşmasında önemli rol oynamaktadır. Çocuk, ailesi ve yakın çevresinden bazı

kişileri sosyalleşme sürecinde kendisine örnek alır. Çocuğun kurduğu bu özdeşim çoğunlukla aile içerisinde bulunan anne ve baba aracılığıyla gerçekleşir. Bu özdeşim sürecinde ebeveynlerin kişilik yapılarındaki mevcut bozuklukların çocuğa yansması söz konusu olabilmektedir (Acar ve ark. 2015).

2.2 Ebeveyn tutumları

Tutum; kişi, nesne veya olaylar karşısında bireyin olumlu olumsuz duygu, düşünce, his veya davranış içerisinde olmasına yol açan kalıcı yargısal eğilim olarak ifade edilmektedir (Budak, 2003).

Farklı bir ifadeyle tutumlar açık olarak gözlenemeyen ancak bireyin genel davranış eğilimleri olarak ifade edilmektedir. Ana baba tutumu ise ana babaların, çocuğun çeşitli alanlarda gösterdikleri davranışlara, duruma kendi pencerelerinden bakarak tepki göstermeyi ifade eder (Algünerhan, 2017).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları çocuğun sosyalleşmesine etki eden önemli bir değişkendir. Anne babaların demokratik-eşitlikçi, baskıcı- otoriter ya da koruyucu tutum içerisinde olmaları çocukların çeşitli sosyal davranışlar geliştirmelerine sebep olur (Kulaksızoğlu, 2011).

Çocuğun dış dünya ile kuracağı ilişkilerde sosyal deneyimlerini öğreneceği yer aile ortamıdır. Ebeveynler kasıtlı ya da kasıtlı olmayarak doğum süreciyle birlikte çocuklarına ne şekilde davranış ve düşünce içerisinde hareket etmeleri gerektiğini sergiledikleri tutumlar aracılığıyla öğretirler (Tekel, 2010).

Ergenlerle yapılan araştırmalar, anne babaların çocuklarını yetiştirme süreçlerinde sergiledikleri tutumların ergenin şiddet davranışı gösterme ve suç işleme durumu ile yakından ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Buna ek olarak aile içi ilişkilerde ilgisizlik, ihmal ve reddetme yaşantılarına maruz kalan çocukların antisosyal ve saldırgan davranışlar için büyük bir risk taşıdığını ortaya koymaktadır (Lober 1990, Dahlenberg 1998, Kızmaz 2006, Tolan ve ark. 1997, Avcı 2006, Balcıoğlu ve ark. 2000).

2.2.1 Yetkeci (Otoriter) Ebeveyn tutumu

Edgerton, Schaeffer ve Siegel'e (1985) göre, ebeveynlerin kendilerini eğitici ya da disiplin odaklı (öğretmen) veya terbiyecisi (disiplinci) olarak algılaması, çocuk eğitiminde modern ve otoriter görüşlerin ortaya çıkmasında ve ebeveyn çocuk iletişimini etkilemesi açısından önemlidir. Otoriter tutumu benimseyen anne babalar çocuğu kendi istediğı doğrultuda yetiştirmeyi amaçlar. Çocuktan bütün kurallara uyması beklenir. Söz hakkı olmayan çocuk için ceza tehdidi her koşulda anne baba tarafından dile getirilebilir (Yalçın, 2010).

Ebeveynleri tarafından otoriter tutuma maruz kalarak yetişen çocuklar yaşama yönelik keyfiyet ve enerjilerini kaybedebilirler. Bu tarz çocuklar yaşadıkları kayıplarının sorumlusu olarak anne ve babalarını bilirler. Bu durum karşısında çocuk ebeveynlerini cezalandırma düşüncesiyle hareket etmeye başlarlar. Bu düşünce çocukları kötü bir kişilik sahibi olmasına zemin hazırlayabilir (Usta, A. 2004).

Otoriter baskıcı tutum Türk aile yapısında sıklıkla görülen bir tutumdur. Otoriter tutumunda görülen katı kurallara taviz verilmeden uyulması beklenir. Kendisini baskı altında hisseden çocuk sessiz, uslu olma yolunu seçeceği gibi kolayca ağlayan ve genellikle isyankar davranışlar ile birlikte aşığılık duygusuna sahip olurlar. Otoriter tutum anne babayı merkeze alan çocukta özgüven oluşumu engelleyen bir yapıdadır. Aile, koyulan kurallara uymayan çocuklara ceza verme yoluna başvurabilmektedirler. Verilen cezalar ve kullanılan yöntemler değişiklik gösterse de amaç aynıdır. Nitekim ebeveyn çocuk ilişkisi her zaman gergin bir halde olmaktadır. Çocuk içinde bulunduğu gergin ortamda eleştiri almaktan korkar hale gelebilmektedir (Dursun, 2010).

Otoriter anne-baba tutumunun hakim olduğu ortamda çocuk kendisini ifade etmekte zorlanır. Çocuk yetiştirme konusunda yeterli bilgi ve donanıma sahip olmayan ebeveynler çocuğun beklentilerine karşı cevap veremezler. Çocuk, yeterince dinlenilmediğı ortamda kendisini ifade edeceği ortamı da bulamaz olur. (Ceylan, 2017).

Sert ve otoriter bir tutum, çocukta olumsuz tavırların ortaya çıkmasına onun uyumsuz bir birey olmasına, hatta evden kaçma gibi antisosyal davranışların gelişmesine neden olmaktadır. Ebeveynler tarafından bilinmelidir ki, aşırı koruyucu ve hoşgörölü tutum kadar, aşırı sert ve otoriter bir uygulama da zararlıdır. Çocuğun sağlıklı, ruhsal ve

toplumsal bir gelişim gösterebilmesinin ilk şartı aile ortamında tutarlı bir eğitim uygulanması ve belirli bir ölçüde otoritenin var olmasıdır (Balcıoğlu 2000).

2.2.2 Koruyucu-İstekçi Ebeveyn Tutumu

Koruyucu tutuma sahip ebeveynler çocuklarına karşı aşırı kontrolcü ve özenli gösteren davranışları içerisindedir. Aşırı koruyucu tutum sergileyen anne babalar, normalin dışında özen ilgi ve kontrol davranışında bulunarak çocuğun tüm ihtiyacını giderme, bütün hareketlerini ve ilişkilerini kontrol altına almak, sınırlama getirme yönünde davranış sergilerler. Çocuk adına kararların alınması çocuğun bağımsız karar alma, kendine güven duyma duygusunu yaşamasını engelleyici bir davranış olarak görülmektedir. Koruyucu tutum davranışlarına maruz kalan çocuklar, kendi hayatlarındaki olaylardan başkalarını sorumlu tutma eğiliminde olurlar (Özgen, 2017).

Toplumumuzda özellikle annelerin koruyucu tutuma sıklıkla başvurduğu bilinmektedir. Aşırı koruyucu tutum ise çocuğun bir başka bireye bağımlı hale gelmesine, çocuğun amacına ulaşması için sürekli desteğe ihtiyaç duymasına, sorunların kendisi yerine bir başkası tarafından çözüme kavuşturulmasını alışkanlık haline getiren bireylerin yetişmesine yol açabilmektedir. Böylece sevgiye dayalı aşırı koruyucu davranış, çocuk için yarardan ziyade zarar veren bir hale dönüşmektedir (Alisinanoğlu, 2003).

Koruyucu-İstekçi Ana baba tutumu çocuğu diğer insanlara karşı aşırı bağımlı, kendine güveni yetersiz, duygusal olarak kırılgan bir yapıya büründürülebilir. Çocuğun bütün yaşamını etkileyebilecek olan bu tutum nedeniyle çocuğun psiko-sosyal olgunluğu olumsuz açıdan etkilenecek ve kendi kendine yetemeyen çocuk ihtiyaçlarını tek başına karşılamada başarısız olacaktır (Günel, 2007).

Ana babalar aşırı koruyucu tutumla çocuklarını kısıtladıklarının farkına varmazlar. Çocuğun yapabileceklerini de engellerler. Bu tutuma maruz kalarak yetişen çocuk, kendini olduğundan daha güçsüz ve çaresiz görür. Bu durum çocuğun ebeveynlere olan bağımlılığını arttırır (Yörükoğlu, 2015).

2.2.3. Demokratik ebeveyn tutumu

Demokratik ailede; çocuk birey olarak kabul görür, sevgi ve saygı koşulsuz sunulur, çocuklar kendi kararlarını verebilirler ve çocuklara deneme yanılma yoluyla öğrenme ortamı sağlanır. Böylece çocuk yeteneklerini ortaya çıkarma, kendini gerçekleştirme

ortamını yakalamış olur. Bu demokratik ortamın varlığı ergenin özgür kişilik gelişiminin ve düşüncelerini rahat bir şekilde ifade etmesinin önünün açar (Algünerhan, 2017).

Demokratik tutum sergileyen ebeveynler; destekleyici ve hoşgörülü bir tavır içinde, çocuğun da kabul edebileceği mantıklı bir denetime başvururlar. Çocuğa tercih ve söz hakkı verme, alternatifler sunulması, ortaya çıkan sorunlar aile içi etkili bir iletişimin varlığından söz ettirmektedir. Demokratik tutum uygulanan ailelerde kurallar, sorunların varlığında takınılacak tavırların ne olacağı açıkça belirgindir. Aile içinde sevgi ve saygı çok önemlidir. Ebeveynler tutum ve davranışlarıyla çocuklarına örnek olmanın önemini iyi bilirler ve bu doğrultuda hareket ederler (Özgen, 2017).

Demokratik aile içerisinde bulunan çocuk aile sevgisinden mahrum kalmayacağını bilir ve fikirlerini açıkça ifade edebilir. Ana babalar çocuğuyla birçok paylaşımda bulunur ve onlara değer verirler (Algünerhan, 2017).

En elverişli çocuk yetiştirme tutumu olarak kabul gören demokratik tutumda aile bireyleri arasında iletişim yolları karşılıklı olarak açıktır. Bu tarz ailelerde çocuk duygusal desteği hisseder ve kendisini bağımsız bir birey olarak algılaması için gerekli ortamın sağlandığını algılar. Özerklikle paralel olarak aile içerisinde disiplin de mevcuttur. Çocukların davranışları gözlem altına alınır ve çocuktan belirli standartlara ulaşması ön görülür. Demokratik tutumun hakim olduğu ortamda yetişen çocukların anne babalarının değerlerini içselleştirdikleri ve psikolojik gelişimlerinin sağlıklı olduğu, çevresiyle uyumlu ilişkiler kurabildikleri ifade edilmektedir (Sümer ve ark. 2010).

Demokratik ortamda büyüyen çocuklar; kendine ve sosyal çevresinde bulunan tüm canlılara saygılı ve duyarlıdır. Bu çocuklar nerede duracağını bilen, geniş çerçeveden bakan, yaratıcı, aktif, fikirlerinin serbestçe söyleyebilen, kurallara ve otoriteye körü körüne bağlanmayan, çevreleriyle uyumlu bireyler olarak yetişir. Bu ebeveynler çocuklarının sorunlarını direk kendileri çözmez bunun yerine çocuklarının problemi çözmesine rehberlik ederler (akt. Ertaş, 2020).

Demokratik tutum içerisinde yetişen çocuk yapacağı seçimlerde kendisini özgür hisseder. Çocuk istediği zaman çekinmeden ebeveyniyle iletişim kurabilecek durumdadır. Başka bir ifadeyle, ebeveyn ile çocuğun kurduğu iletişim ile iki yetişkin bireyin kurduğu iletişim benzer niteliktedir (Yavuzer, 1999).

2.2.4 İlgisiz ve İhmalkar Ana Baba Tutumu

Bu tarz yaklaşım çocuğunun ihtiyaçlarının karşılanması gerekliliğini düşünmeyen, kendi sosyal yaşamlarını daha önemli kılan anne babaları tanımlar. Bu şartlar altında yetişmeye muhtaç kalan çocuk zayıf benlik kontrolü, bağımsızlığını kolayca elde edemeyen yetişkinlik dönemi geçirirler. Bu çocukların anne babalarının kendileriyle ilgilenmelerine ihtiyaçları vardır. İhmalkar ve ilgisiz ebeveyn davranışları, çocukları saldırganlığa, çevresindeki kişi ve eşyalara zarar verme davranışlarında bulunmaya yönlendirebilir. İlgisiz, ihmalkar anne baba tutumu çocukta saldırganlık, öz denetim ve öz saygıda yetersizlik, aile ilişkilerinin sağlıklı bir yapıda sürdürülmesi gibi çok farklı problemlere yol açar (Günel, 2007).

İlgisiz ebeveynler çocuğun en temel ihtiyacı olan ilgi ve sevgiyi yeteri düzeyde veremezler. Çocuk duygusal ihtiyaçlarından habersiz bir ortamda büyümekte ve oluşan duygusal boşlukları farklı yollarla gidermeye çalışmaktadır. Yaşanılan duygusal ana-baba ve çocuk iletişimde kopukluklar yaşanmaktadır (akt Akça, 2012).

Çocuk, ilgiye muhtaç olduğunu, aile içerisinde ikinci plana atıldığını, kabul görmediğinin farkına vardığı vakit, kendisini göstermek adına olumsuz davranışlar sergilemeye, arkadaş ortamında davranış ve uyum problemleri yaşamaya, nihayetinde suça işleme davranışını gerçekleştirmeye uzanan uygun olmayan davranışlar sergileyebilmektedirler (Akduman ve ark. 2007).

En olumsuz ve riskli ebeveynlik olarak bilinen ihmalkar tutumda anne babalar tartışmayı sorun çözme yöntemi olarak kullanma eğilimindedirler. Bu ailelerde disiplin yok denecek kadar az veya tutarsız bir şekildedir (Sümer ve ark. 2010).

İhmalkar ebeveynler hoşgörülü davranış ile umursamaz davranışı sıklıkla karıştırırlar. Bu durum karşısında kendisini sınırsız bir ortamda bulan çocuk nerede duracağını kesin olarak bilemez. (Yavuzer, 1999).

2.3 Başa çıkma stratejileri

Başta çıkma tutumlarından bahsederken literatürde bu kavramın stres kavramıyla birlikte açıklandığı görülmektedir. Bireyler yaşadıkları stres tepkilerinin etkisini en aza indirebilmek veya tamamen ortadan kaldırmak adına bazı tutum veya stratejiler geliştirmektedirler.

Stres, psikolojik veya fiziksel uyarılar karşısında bireyin gereken uyumu sağlayabilmesi için bedensel, ruhsal olarak tepkide bulunması, harekete geçmesi olarak ifade edilirken (Özkaya ve ark. 2008) Stresle başta çıkma, stres etkilerinin makul düzeyde tutulabilmesi stresle başta çıkılabildiği anlamına gelmektedir. (Batlaş ve Batlaş, 2000).

Başta çıkma kavramı ise kişinin stres kaynağı olarak gördüğü olay ya da durumlarla mücadele etmek adına gösterilen bilişsel, duygusal ve davranışların bütünü olarak tanımlanabilir (Ağargün ve ark. 2005).

Kişi strese maruz kaldığında stresin kaynağına yönelik, zararlı ve baş edilemez şeklinde değerlendirme içerisinde girdiğinde yaşadığı sorunu ortadan kaldırabilecek başta çıkma yöntemlerini devreye sokar. Dolayısıyla stres değerlendirmeleri ve sonuçları arasındaki ilişkide başta çıkma aracı bir rol üstlenir (Aysal, 2014).

İnsanların stresörler karşısında verdikleri tepkiler değişkenlik gösterebilmektedir. Kimi insanlar en ufak olumsuz durumlarda, ümitsizlik içerisinde girmekte, normalleşme adına çaba göstermekten vazgeçerken kimileri ise yaşanan sorunlarla başta çıkmak adına bireysel ve sosyal kaynaklarını devreye sokarak, yaşadığı sorunları sükunetle karşılayabilmektedir. Stres verici yaşam olaylarının etkisi kişinin olayı nasıl değerlendirdiğiyle ilişkilidir (Yerlikaya, 2009).

Başta çıkma stratejilerinin kullanımına yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde herkesin tek bir strateji kullandığını ifade etmek mümkün değildir. Tam aksine kişilerin yaşadıkları olayları değerlendirme biçimleri, olayların kompleks yapısı gibi değişkenlerin kişilerin tepkilerini belirlediğini, kimi olaylar karşısında her iki başta çıkma yönteminin kullanıldığını belirtmek mümkündür (akt. Nadir. 2016).

Başta çıkma tutumları, kişinin ruhsal yönden sağlıklı kalabilmesinde koruyucu işleve sahiptir. Bazı tutumlar, kişiyi stresli yaşam olaylarına karşı koruyucu özellikte olurken, bazıları ise kişinin ruhsal yönden zorluk yaşamamasına katkı sunmaktadır. (Muris ve ark.

2001). Ergenlik döneminde uygun başa çıkma tutumlarının kullanımı; benlik gelişiminin sağlıklı sürdürülmesi, davranış problemlerinin daha az yaşanması, benlik saygısının güçlenmesi, depresif belirtilerin daha az ortaya çıkmasına fayda sağlamaktadır. Elverişli başa çıkma tarzlarının kullanımı ergenin uyuma yönelik problemlerinin giderilmesinde büyük fayda sağlamaktadır (akt. Kaya ve ark. 2007).

Çocuk ve ergenler üzerine yapılan stresle başa çıkma stratejileriyle ilgili çalışmalarda, sorun odaklı başa çıkma stratejileri ve duygu odaklı başa çıkma stratejilerinin insan gelişiminin farklı dönemlerinde gelişim gösterdiği ortaya konulmuştur. Sorun odaklı başa çıkma stratejilerini okul öncesi dönemde ortaya çıktığı, 8-10 yaş aralığına kadar becerinin gelişim gösterdiği ifade edilmektedir. Sorun odaklı stratejilerin erken dönemde gelişim göstermesinin nedeni olarak çocuğun belirtilen yaş döneminde yetişkin davranışlarını daha çok model alması olarak düşünülmektedir. Bu durumun aksine duygu odaklı başa çıkma stratejileri geç çocukluk (10-12 yaş) ve erken ergenlik (13-15 yaş) dönemlerinde ortaya çıkar. Bu farklılığın temel nedenleri olarak daha küçük yaştaki çocukların duygularını tanımamaları, duygusal yapıları hakkında farkındalık düzeylerinin yeterince gelişim göstermemesi olarak ortaya konulmuştur (Compas ve ark. 1991 dan aktaran Basut, 2006).

Başta çıkma stratejilerinin literatürde çeşitli tanımlar altında sınıflandırılmıştır. Başta çıkma stratejileri aktif-pasif, işlevsel olan-olmayan, problem odaklı-duygu odaklı olarak çeşitli tanımlamalar altında araştırmalara konu olmuştur. Spirito, Stark ve Williams, (1988) başta çıkma stratejilerini aktif, kaçınan ve olumsuz başta çıkma stratejileri olarak üç alt boyutta sınıflandırmıştır. Roth ve Cohen (1986), başta çıkma tutumlarını stresli duruma yaklaşma- stresli durumdan kaçma şeklinde farklı şekilde kategorize etmiştir.

Lazarus(1984) stresle başta çıkma modelini sorun odaklı ve duygu odaklı olmak üzere ikiye ayırmıştır. Sorun çözmeye yönelik olan tutumlar sorunun ana kaynağına yönelik tutumlara odaklanırken, duygu odaklı tutumlar ise sorunun ana kaynağının ortaya çıkardığı duygusal etkiyle başta çıkmaya yönelik tutumları ifade eder. Genel olarak araştırmacılar, sorun (problem) odaklı başta çıkma stratejilerinin haricindeki etkenleri duygu odaklı başta çıkmanın çeşitleri olarak değerlendirmektedir(Akt. Altıntaş, 2011).

Lazarus ve Folkman(1984) geliştirdikleri bilişsel modelde başta çıkma süreciyle ilgili iki tür değerlendirme yapmaktadır. İlk olarak kişi yaşadığı durumun kendisi için stres

kaynağı olup olmadığının değerlendirir. İkinci değerlendirmede ise kişi karşılaştığı durumun üstesinden gelebilecek yeterliliğinin olup olmadığını ve başa çıkma tutumlarını değerlendirmektedir. İkincil değerlendirmeyi yaparken hangi tür tutumu sergileyeceğine de karar vermektedir (Akt.Öklük, 2018).

Yapılan araştırmalara göre ergenlerin problem çözme becerilerinin zayıf olması, saldırganlığa (Dodge ve Price, 1994), davranış bozukluklarına (Greening, 1997), stresli yaşam olaylarının varlığı intihara neden olmaktadır (Chang, 2002). Ayrıca Greening (1997) ergenlerin sorun çözme becerilerindeki eksikliklerin suç davranışlarıyla ilişkili olduğunu ifade etmektedir.

Araştırmamızda sorun odaklı ve duygu odaklı başa çıkma stratejileri işlevsel başa çıkma tutumları olarak tek başlık altında, inkâr, zihinsel boş verme, davranışsal boş verme, alkol/madde kullanımını, soruna odaklanma ve duygu dışı vurumu maddelerini içeren başa çıkma tutumları ise işlevsel olmayan tutumlar başlı altında incelenmiştir.

2.3.1.1 Problem (sorun) odaklı başa çıkma tutumları

Problem odaklı başa çıkma tutumları stresli durumun etkilerini önlemek veya azaltmak adına harekete geçme odaklıdır. Kişi doğrudan stres yaratan durumun değiştirilmesine yönelik davranışlarda bulunur. Kişi bunu stres yaratan durumun kontrol edilebilir olduğuna karar verdikten sonra hayata geçirir. Problem odaklı tutumda kişi çevresine odaklandığı gibi kendisiyle ilgili alışkanlıkları değiştirme ya da yeni beceriler kazanma yolunu seçebilir (Yerlikaya, E. 2009).

Sorun odaklı başa çıkma, değişim çabalarını içerir. Genellikle sorunu çözmek için seçenekler oluşturma, seçeneklerin artılarını ve eksilerini değerlendirerek ve sorunu çözmek için adımlar uygulanır (Baker, J. P.,ve Berenbaum, H. 2007).

Sorun odaklı başa çıkma tutumlarının genel itibariyle uyumu sağlamaya yönelik, kişiyi koruyan ve geliştiren; duygu odaklı başa çıkma tutumlarının ise uyum bozucu, savunucu ve gelişimi engelleyen yapıya sahip oldukları ifade edilmektedir (Akt. Konkan ve ark, 2014).

2.3.1.2 Duygu odaklı başa çıkma stratejileri

Duygu odaklı başa çıkma stratejilerinin kullanılması yoğun stresin azaltılmasına yardımcı olur ve sorun odaklı başa çıkma stratejilerinin kullanımını kolaylaştırır ya da tam tersi kişiyi hareketsiz kılarak sorun odaklı aksiyonlara geçilmesini engelleme gibi olumsuz sonuçlara da neden olabileceği belirtilmiştir (Akt. Konkan ve ark, 2014).

Duygu odaklı baş etmede kişi, stresli durumu düzeltmeye odaklanmadan yaşanan olayın olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için çaba gösterir. Bu durumda kişi duygusal tepkileriyle ön planda olmaktadır (Lazarus ve Folkman, 1984; 1986'dan akt. Öklük, 2018).

Duygu odaklı tutumlar stresin ortaya çıkardığı olumsuz duyguların kontrol altına alınarak normalleştirme çabalarını kapsar. Duygu odaklı stratejiler, stres yaratılan durum kontrol edilemeyeceğine yönelik bir düşünce oluştuğunda duygusal gerilimi azaltmak ya da tamamen ortadan kaldırmaya yönelik uygulanan stratejileri kapsar. Duygu odaklı başa çıkma tutumları diğer insanlardan sosyal destek görme, yatıştırılmayı bekleme, yapılacak herhangi bir adımı yoksa problemi kabul etmeyi, duyguları boşatmayı(ağlamak, espri yapmak vb.) içermektedir (Yerlikaya, E. 2009).

Sorun odaklı yaklaşım faaldir ve stres etkisini en aza indirmek ya da tamamen ortadan kaldırarak sorunun çözümünü etkileyen psikolojik veya eylemsel reaksiyonlardır. Duygu odaklı yaklaşım ise stresli yaşam olayları karşısında faaliyete geçen olumsuz duyguların kontrolünün sağlanması ve strese neden olan durumlardan uzaklaşmaya yönelik tutumları ihtiva eder (Özarslan ve ark. 2013).

Sorun odaklı başa çıkmanın (kişilerarası ve bilişsel (kişilerarası) biçimleri; Duygu odaklı tutumlar kendini kontrol etme, sorumluluğu kabul etme ve olumlu yeniden değerlendirme, sosyal destek isteme gibi tutumları içerir (Folkman ve ark. 1987).

2.3.3 İşlevsel olmayan başa çıkma

Baş çıkma tutumları aktif, soruna odaklanan bir yapıda olabileceği gibi pasif, uyuma yönelik işlevlerden yoksun bir yapıda da olabilir. İşlevsel olmayan başa çıkma stratejilerinin kullanımı sorunun giderilmesini zorlaştırabilir. Böyle bir halde gösterilen çabalar yetersiz kaldığı vakit kişinin vaziyeti kötü hal alabilir ve kişinin psikopatolojik belirtilerinin artış göstermesine sebep olabilir (Ağargün ve ark. 2005).

İşlevsel olmayan stratejileri kişinin artan duygusal sıkıntısını fark etmesi ve duygularını dışı vurma amacını içeren soruna odaklanma ve duygu dışı vurumu, kişinin stresli durumun varlığını reddetmeye yönelik girişimlerini içeren inkâr, stresörle ilgili düşüncelerden uzak durmak amacıyla uyumak gibi dikkat dağıtıcı metotların kullanımını içeren zihinsel boş verme, vazgeçme veya başa çıkmaya yönelik çabaların hafifletilmesini içeren davranışsal boş verme, alkol ya da madde kullanarak stresörden uzaklaşma çabalarını içeren alkol/madde kullanımını ihtiva eder. (Baki, 2018).

2.4 Çocuk suçluluğunun nedenleri

Çocuğun suça yönelme davranışı, yetişkin bir bireyin suça yönelmesi gibi irade gösterilerek yapılan bir eylem olmaktan daha çok; aile ve arkadaş çevresinin oluşturduğu toplumsal çevre faktörünün olumsuz etkisiyle faaliyete geçilen ve davranışın sonuçlarının öngörülemediği, kişiye ya da topluma zarar verme maksadıyla hareket edilmeyen hissi davranışlar bütünü olarak ifade edilebilir. Sonuç olarak çocuğun suç işlemesi hadisesini genel olarak bir sosyal uyumsuzluğun sonucu olarak değerlendirilebilir (Afşin ve Özçelik, 2018).

Çocukların doğuştan iyi ya da kötü varlıklar olarak nitelendirilmesi doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Çocuklar çevresiyle etkileşim halindeyken değişim ve dönüşüm içerisinde. Çocuk suçluluğunun nedenleri incelendiğinde suçluluğu sadece hukuki problem olarak görmek sorunu eksik değerlendirme anlamına gelecektir. Suçluluğun psikolojik ve sosyolojik yönünün de değerlendirilmesi gerekmektedir. Çocukluk döneminde görülen suçların yetişkinlik dönemine göre önemli bir farkı işlenen suçun kişiliğin oluşum aşamasında gerçekleşiyor olmasıdır. Çocuk olgunlaşmadığından dengesizlik içindedir. Kişisel durumundan gelen etkenler ile çevresel etkenlerin bir araya gelmesi çocuğun uyumsuz davranışlar göstermesinde en önemli vektörlerdir (Yıldız, 2015).

Çocuk koruma kanununda (ÇKK) suça sürüklenen çocuk; 'daha erken yaşta reşit olsa bile, 18 yaşını doldurmamış, kanunlarda suç olarak tanımlanan bir eylemi yaptığı iddiasıyla hakkında soruşturma ya da kovuşturma yapılan veya yaptığı eylemden ötürü hakkında güvenlik tedbirlerine karar verilen çocuğu' ifade etmektedir. Çocuk Koruma Kanunu'nda; suç işleyen çocuğa suçlu demek yerine 'suça sürüklenen çocuk' ifadesi kullanılmaktadır. Bu ifadenin tercih edilmesini nedeni çocuğun suç işlerken yetişkin bir

bireydeki gibi iradi davranıştan uzak olması, aile, arkadaş ve yaşadığı çevre gibi birçok faktörün bir araya gelerek davranışlarını yönlendirmede yetersiz kalması, sonuç olarak suça sürüklenmesi, suç işlemenin sonuçlarını kavrayamaması düşüncelerinden hareketle çocuk yaşta suç işleyenler kanunlarca güvence altına alınmıştır (Afşin ve Özçelik, 2018).

2.4.1 Bireysel nedenler

Suça yönelmeye neden olacak bireysel özelliklerin en önemlileri arasında çocuğun içerisinde bulunduğu gelişim dönemidir. Erkek çocuklar ve ergenlerde en önemlisi ergenlik dönemidir. Bu dönemde ergenlerin suça yönelme, saldırgan davranışlar sergileme sıklığında artış olduğu çeşitli araştırmalarda ortaya çıkmıştır (Bülbül ve Doğan, 2016).

Türkiye’de ve dünyada yapılan çocuk suçluluğuna yönelik yapılan çalışmalarda suç davranışının on dört yaş ve civarında belirgin olarak görüldüğü belirtilmiştir. Bu durum ergenlik süreciyle suç arasındaki dinamik ilişkiyi açıklar niteliktedir (Yavuzer, 2018). Ülkemizdeki suç istatistiklerine bakıldığında işlenen suçların yarısına yakını yirmi beş yaş altı çocuk ve ergenin işlediği tablosuyla karşılaşmaktayız. Ayrıca ileri yaşlarda işlenen suçlarda suçu işleyen kişinin çocukluk ve ergenlik dönemlerinde suç işleme geçmişlerinin olması çocuk ve ergenlik döneminin suçu önleme çalışmalarında önemli olduğu sonucunu ortaya koymaktadır (Yavuzer, 2018; Şireli ve ark. 2014, TÜİK, 2018). Araştırmacılara göre bir çocuk ne kadar erken yaşta davranış sorunları yaşar, suç davranışları sergilemeye başlarsa ilerleyen gelişim dönemlerinde suç davranışlarında artış olacağı boylamsal araştırmalarla ortaya konulmuştur (akt.Topçuoğlu 2014, Loeber R, Farrington 2014).

Dahil olunan arkadaşlık grupları çocuklarının ailesinden sonra sosyalleştikleri, kendilerini ifade edebildikleri, rahat ve özgür hissettikleri yerlerdir. Bu dönemde ergenlerde ebeveynlerinden uzaklaşma, arkadaş gruplarıyla daha fazla zaman geçirme davranışları görülmektedir. Yaşanılan değişim sonucunda ergenlerde akran etkisi ebeveyn etkisinin önüne geçer (Akduman ve ark.(2007). Ergenler buldukları sosyal ekonomik özelliklerin etkisiyle arkadaşlık gruplarına dahil olurlar. Kimi gruplar ergenlerin, fikirlerini özgürce ifade ederek tartışabildiği, gelişimine katkı sağlayan bir yapıda olurken, kimileri ise ergenlere katkıdan ziyade zararı olabilecek, suça sürüklenmesine neden olacak özellikle olabilmektedir (Avcı, 2008).

Shader (2001) 12-14 yaş grubuyla yaptığı çalışmada çocukların suça yönelmesinde vakit geçirdikleri akran gruplarını etkisini araştırmıştır. Çalışma çocuk suçluluğunda akran grubunun antisosyal özellikler barındırması, akranlarla geçirilen zaman, akran baskısı gibi özelliklerin varlığı, ergenle aile arasında bağın zayıf olması gibi sebeplerin suç davranışının ortaya çıkmasına neden olduğunu ortaya koymuştur (akt. Yıldız, 2015).

Ergenler buldukları gelişim dönemi içerisinde dürtüsel davranışlar sergileme eğilimindedirler. Dürtüsel davranışlar uygunsuz, risk içeren, yeterince düşünülmemiş ve sonucunda olumsuz sonuçlara neden olan farklı tutumları içerir (Yazıcı ve Yazıcı, 2010). Ergen özellikle bulunduğu akran grubu içerisinde riski yüksek, suç teşkil edebilecek davranışlara yönelebilmektedir. Dürtüsel hareket eden kişi o anda gerçeği sağlıklı düşünemez, atacağı adımın fayda veya zarar getireceğinin hesabını yapamaz. Nitekim hiperaktivite ve dürtüsellik tablosunun olduğu ergenlerde suç işleme davranışlarına sık rastlanmıştır (Fletcher ve Wolfe, 2009).

Dürtüsel davranışın kişinin suça karışmasında önemli bir yordayıcı kişilik özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Saldırganlık ve suça karışmayı önlemek adına yapılan risk değerlendirmelerinde dürtüsellığe gereken önem verilmelidir (Shin ve ark, 2016).

Davranım bozukluğu tablosundaki temel özellik içerisinde bulunan yaş itibariyle elverişli olduğu kabul edilmiş toplumsal kaidelerin daimi olarak çiğnenmesi olarak ortaya çıkmasıdır. Davranış bozukluğu dikkat eksikliği, aşırı hareketlilik ve dürtüsellik şeklinde ortaya çıkabilir. Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu bir tablonun çocukluğun ilk dönemlerinde fark edilmeyip tedavi altına alınmaması gibi durumlarda ev ve okul ortamlarında uyum zorluklarına, öğrenme bozukluklarına yol açabilmektedir. Ergenlik süreciyle yaşanan sorunlar daha da katlanarak büyüebilmekte ve ergenlerin alkol, uyuşturucu madde kullanımına, suça sürüklenmelerine neden olmaktadır (Semerci, 2011 den aktaran Tunceroğlu 2015).

Yapılan araştırmalarda ergenler ile yetişkinlerin karar verme süreçleri, yeterlilikleri karşılaştırılmış, ergenlerin erken yetişkinlik dönemine kadar sağlıklı, olgun karar verebilme yeteneklerinin yeterince gelişmediği ortaya çıkmıştır. Ergen kendisinden yetişkin bir kişi ile bilişsel olarak iyi kötü, doğru yanlış ayrımını yapabilirken, dürtüsel hareket etme eğiliminin yüksel olduğu arkadaş grubu içerisinde aynı bilişsel kapasitesini kullanamadığı bilinmektedir (Yıldız, A. 2015).

Araştırmalar, suça sürüklenen ergenlerin stres bulgularının daha yüksek seviyede olduğunu, etkili başa çıkma stratejilerini kullanmada yeterli başarıyı gösteremediklerini ortaya koymaktadır. Stresörün varlığı, sosyal desteğin yetersiz olması ergenleri mevcut durum karşısında baş etme tutumlarını ve sorun çözme yeteneklerini yeterli seviyede kullanamamaları, sonucunda saldırgan davranışa ve suça yönelmesine neden olabilmektedir (Arabacı ve Taş. 2017) .

Basut (2004), suç işleyen ve işlemeyen ergenleri stres, stresle başa çıkma ve kişilik tarzlarını araştırmıştır. Çalışma sonucu, suç işleyen ergenlerin stres belirtilerinin daha yüksek düzeyde olduğu ve etkili başa çıkma mekanizmalarını kullanamadıkları sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Araştırmacılar zeka seviyesinin suç işleme nedeni olarak görmektedir. Düşük zeka seviyesine sahip çocukların suç işlemeye yatkın olduklarını ancak sadece zeka düzeyinin suçlukta önemli rolü olduğu söylemek doğru değildir (Sevük, 1998).

Kişiye suça iten nedenler araştırılırken eğitim seviyesiyle suç davranışına başvurulmasının ilişki içerisinde olduğu sonucu ortaya konulmuştur. Araştırmalara göre öğrenim düzeyindeki artış suç oranlarını düşmesine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (Kızmaz, 2004).

2.4.2 Ailesel ve çevresel nedenler

Ergenlerin gelişim dönemine özgü yaşadığı sorunlara ilave olarak aile içi sorunlar, ekonomik sorunlar, göç, kentleşme gibi faktörlerin bir araya gelmesi çocukların suça sürüklenmesine kolaylaştırıcı etkisi olmaktadır (Avcı, 2008; Köknel 2001).

Dünyada ve ülkemizde yapılan araştırmalar, çocuğun suç işlemesine neden olan etkenler arasında sosyo-ekonomik seviye ve çevre koşullarının etkisini açıkça ortaya koymaktadır. Öyle ki, suçlu kişilik yapısının temelini oluşturan kalıtsal ve biyolojik değişkenler bile ancak elverişli bir toplumsal ortamda etkin olabilmektedir (Yavuzer, 2018).

Çocuk dünyaya geldiği andan itibaren içerisinde büyüdüğü ailenin tutum ve davranışları çocuğun davranışlarını şekil verecektir. Olumsuz aile ilişkilerinin bulunduğu, aile içi suç davranışlarının olduğu, şiddetin eksik olmadığı bir ortamda çocuğun davranışları olumsuz yönde şekil alacaktır. Bu nedenle “çocuk ve suç” kavramından bahsederken, çocuk üzerindeki etkisi bilinen bir gerçek olan aile kurumunun göz ardı edilmemesi gerekir (Tunceroğlu, 2015).

Ergenlerin suç işleme davranışlarını farklılık gösterebilmektedir. Bazı ergenler ceza infaz kurumunda cezasını infaz ettikten sonra suç davranışını tekrar ettirebilmektedir. Bazıları ise suç işleme alışkanlıkları terk etmektedirler. Mükerrer suç işleyen ergenlerin özellikleri hiç kuşkusuz diğer suçlulardan bazı özellikleri ile ayırım göstermektedir (Kızmaz, 2007).

Çocuk suçluluğuyla ilgilenen birçok araştırmacı (Hawkins et al., 1998; Lipsey and Derzon, 1998) birden çok risk faktörünün varlığının çocukların işledikleri suç oranını artırdığını ifade etmektedir. Araştırmacılar Herrenkohl and colleagues (2000) altı ya da daha fazla risk faktörüne maruz kalan 10 yaşındaki bir çocuğun reşit olana kadarki sürede şiddet eylemi gerçekleştirme olasılık sadece bir risk faktörüne maruz kalan çocuğa göre on kat fazla olduğunu ifade etmektedir (Shader, 2001).

Okul, çocukların eğitim ve sosyalleşme yaşamında önemli yere sahiptir. Bu süreçte aile yaşantısı, sosyal çevre yaşantısı ve okul yaşamı iç içe geçmiş yapıdadır. Çocuğun aile, iş ya da sosyal çevresinden kaynaklanabilecek herhangi bir zorluk veya problem eğitim yaşamını olumsuz yönde etkileyebilir. Çocuklar bu güçlükler neticesinde sorunlu davranışlar geliştirebilir, suça yönelebilirler (Aksoy ve Ögel, 2004).

Ailede suç işlemiş bir bireyin var olması çocukların suça yönelmesinde önemli bir yordayıcı olarak ifade edilmektedir (Arabacı ve Taş. 2017).

Aile nüfusunun kalabalık olmasıyla, çocuk sayısını fazla olması gibi değişkenler ile suç davranış arasında ilişki yüksektir (Farrington, 2006; Wasserman ve ark. 2003). Özellikle düşük sosyoekonomik seviyedeki ailelerde çocuk sayısının fazla olması çocuklara yapılacak olan yatırımın azalmasına, beraberinde eğitim yaşamlarına devam edenlerin çalışmak zorunda kalmasına, bilişsel ve duygusal yönden gelişiminin sağlıklı olarak devam edememesine neden olacaktır. Bu tarz ailelerde bulunan çocuklar daha denetime tabidirler ve oluşabilecek ilgi eksikliği sonucunda çocuk kendisini ait hissedebileceği arkadaş ortamında madde kullanımı, davranış problemleri ve sonucunda suça sürüklenme davranışları ortaya çıkabilmektedir (Polat, 2000).

Ergenlerin suça sürüklenmesini tamamen ortadan kaldırmak mümkün değildir. Çünkü aile faktörünün suça olan etkisini irdelemek, aileleri tek tek ele almak olanaksızdır. Ergenin suça karışması aslında birçok önlem için de geç kalındığı anlamına gelmektedir. Suç işleme, birçok olumsuz durumun birikimi sonucunda ortaya çıkan, bir başkaldırma, bir protesto gösterisi, başka bir deyişle yardım çağrısıdır. İlk işlenen

suçtan sonra aile ve çevrenin suç karşısında sergileyeceği tutum önem arz etmektedir. Verilecek birincil reaksiyon sert olursa ergenin suç işleme ihtimali artacaktır (Yörükoğlu, 2000).

2.5 İlgili araştırmalar

Johnson ve Pandina (1991) Aile ortamının ergenlerin madde kullanımı, suça sürüklenmesi ve başa çıkma tutumlarının araştırıldığı çalışmada erkek çocukların suça sürüklenmesinde ebeveyne yönelik düşmanca tutumların varlığı, aile içi çatışmaların olması ve babaya yönelik duygusal sıcaklık eksikliği olduğunu ifade etmiştir.

Basut (2004), suça yönelen ve yönelmeyen ergenlerin stres belirtilerini ve stresle başla çıkma örüntülerini belirleme amacı ile yaptığı araştırmasında, suç işleyen ergenlerin stres belirtilerinin daha yüksek düzeyde olduğu ve etkili başa çıkma yöntemlerini daha az kullandıklarını bildirmiştir.

Ireland ve ark. (2005) çalışmalarında ergen suçlular arasında kötü psikolojik sağlığın bir yordayıcısı olarak başa çıkma stillerinin rolünü araştırmışlardır. Araştırmaya 15-17 yaş arası 95 suça sürüklenen çocuk ve 18-21 yaş arası 108 genç suçlu dahil edilmiştir. Çocuk ve genç suçluların eşit ölçüde rasyonel başa çıkma yöntemlerini kullanmakla birlikte, çocukların gençlere kıyasla daha fazla duygusal, kaçınan başa çıkma stilleri kullandıklarını bildirmiştir. Bu sonuçlar, çocukların genç suçlulara kıyasla sınırlı bir başa çıkma stili repertuarına sahip olduklarını göstermektedir. Çocuklar ve ergenlerin kullandıkları duygusal başa çıkma yönteminin kaygı, uykusuzluk, depresyon, sosyal işlevsizlik arasında ilişki bulunmuştur. Araştırmacı genç grubun rasyonel başa çıkma mekanizmalarını kullanarak psikolojik yakınmalarını azaltabileceğini ancak çocuk suçlular için başa çıkmanın tek başına yeterli olamayabileceğini belirtmiştir. Araştırmacı duygusal başa çıkma gibi etkisiz stillerin kullanımına ceza infaz kurumu yaşantısının ön ayak olabileceğini belirtmiştir.

Yılmaz (2009) araştırmasında suç işleyen ve suç işlemeyen ergenlerin ebeveyn tutumları ve empati düzeylerini incelediği araştırmasını 14-18 yaş aralığında 83 suç işleyen ve 100 suç işlememiş çocuk üzerinden yürütmüştür. Araştırma sonucu empati düzeylerinin koruyucu-istekçi ve demokratik anne-baba tutumu açısından anlamlı farklılık olduğu ancak otoriter tutum için anlamlı farklılık oluşturmadığını ortaya koymuştur.

Hoeve ve ark. (2009) ebeveynlik ve suçluluk arasındaki ilişkiyi ele aldıkları çalışmalarında 161 makaleyi analiz edilerek ebeveynlik ve suçluluk arasındaki ilişkinin var olup olmadığını ve ilişkinin ne boyutta olduğunu belirlemeye çalışmışlardır. Çalışma sonucunda ebeveynliğin okul çağındaki çocuklar ve erken ergenlik döneminde suça yönelme ile daha güçlü ilişkilerin olduğunu bu nedenle suçun erken yaşlarda önlenmesinin önemli olduğu ifade edilmiştir. Çalışmada ebeveynlik ve suçluluk arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ayrıca reddetme, düşmanlık, ihmal ve psikolojik kontrol gibi desteklerin olumsuz yönlerinin suçluluk ile en güçlü bağlara sahip olduğu ifade edilmiştir.

Hong-Ping ve Fang-Ru (2011) erkek çocuklarda çocuk suçluluğuna neden olan sosyal psikolojik faktörlerin incelemişlerdir. Araştırmada 137 suça sürüklenmiş ergen ve 145 suç işlememiş kontrol grubunun karşılaştırılması yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Yaşam Olayları Kontrol Listesi, Başa Çıkma Stili Anketi, Aile Ortamı Ölçeği-Çince versiyonu ve Sosyal Destek Derecelendirme Ölçeği kullanılarak bir anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonucunda negatif yaşam olaylarının bazı faktörlerinin toplam puanlarının pasif başa çıkma stilleri ve aile çatışmaları puanlarının ve suçlu gruptaki parçalanmış ailelerin yüzdesinin kontrol grubuna göre yüksek olduğunu gösterdi. Araştırmada aile içi şiddet, sosyal desteğin yetersiz olması erkek çocuk suçluluğuna katkıda bulunan başlıca sosyal-psikolojik faktörler olarak sıralanmıştır.

Engin (2015) çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveyn stillerinin suça karışmış çocuklar üzerinde incelenmesi adlı çalışmasında çocuk suçluluğunda öne çıkan iki kavram olan çocukluk çağı travmaları ile algılanan ebeveyn stillerini Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan 15-17 yaş arası toplam 64 hükümlü ve tutuklu erkek çocuk üzerinde incelemiştir. Araştırma sonucunda Otoriter aile yapısına sahip katılımcıların daha fazla çocukluk çağı travmaları tecrübe ettiği bulunurken, bunu sırasıyla açıklayıcı/otoriter, izin verici/ihmalkâr ve izin verici/şımartan aile yapılarına sahip çocuklar izlemiştir. Ebeveynlerin kabul/ilgi boyutu arttıkça çocukluk çağı travmalarına maruz kalınma oranında azalma tespit edilmiştir. Kabul edici/ilgili algılanan annelerin çocukları sırasıyla daha az duygusal ihmal, duygusal istismar, fiziksel ihmal ve fiziksel istismar tecrübe ettiği görülmüştür. Ayrıca babalarını daha kabul edici/ilgili algılayan çocukların sırasıyla daha az duygusal ihmal ve fiziksel ihmale maruz kaldığı bildirilmiştir.

Muftić ve Updegrave (2017) Öz Denetimin Ebeveynlik ve Suçluluğa Aracı etkisi konulu çalışmalarında Gottfredson ve Hirschi'nin genel suç teorisinde ebeveynlik stilleri, düşük öz kontrol ve çocuk suçluluğu arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışmışlardır. 31 ülkeden 35.511 ergen öğrenci üzerinde yapılan çalışmada erkeklerin öz denetiminin daha zayıf olduğu, işlevsel olmayan ebeveynlik stillerine daha fazla maruz kaldıkları, daha fazla şiddet davranışları ve hırsızlık suçuna yönelimin olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmada ebeveynliğin ergenlerin şiddet eylemi ve mülkiyet suçu üzerinde doğrudan bir etkisi olduğunu öz kontrolün bu ilişkinin gücünü zayıflattığını ancak ona tam olarak aracılık edemediğini göstermektedir.

Öğüt (2017) suça işleyen çocukların sosyo demografik özellikleri algılanan aile işlevselliğinin ve ebeveyn tutumlarının suça sürüklenme üzerine etkisini değerlendirdiği çalışmasında ebeveyn tutumlarıyla ilgili değerlendirme hem çocukların hem de ebeveynlerin kendi geri bildirimleri üzerinden yapılmıştır. Her iki grupta da ebeveynler kendi tutumlarını çoğunlukla hoşgörülü olarak değerlendirmiştir. Ebeveynlerinin bildirdikleri tutum türlerinin karşılaştırılması sonucu istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Beşer ve arkadaşları (2019) tarafından Suça itilmiş ergenlerde ebeveyn tutumu ve çocukluk çağı travmalarının belirlenmesi konulu çalışma 13-18 yaş arasında 45 ergenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma suça sürüklenen ergenlerde orta düzeyde çocukluk çağı travma bulgusu ortaya çıkmıştır. Ayrıca araştırma sonucu Baskıcı-ilgisiz anne baba tutumu, okulda devam sorunu yaşama, baba ile kötü iletişimin var olması, kalabalık aile ortamı, çocukluktan süregelen psikiyatrik tanı alınması gibi durumların travmaları yordadığını ortaya koymuştur.

Afşin (2017) 12-18 yaş grubundaki 102 suça sürüklenen çocuk ve 108 suça sürüklenmemiş çocuk üzerinde çocukların algıladıkları ebeveyn tutumları, bağlanma stilleri ve benlik algılarını incelediği araştırma sonucunda; hoşgörülü ve demokratik ebeveyn tutumuna maruz kalan çocukların suç işleme yüzdesi anne tutumu ihmalkar olanlardan fazla olduğu, babalarını demokratik olarak algılayan çocukların suç işleme oranının babasını ihmalkar olarak algılayanlardan fazla olduğu, ihmalkar baba tutumunun güven düzeyinin demokratik ve hoşgörülü tutumlara göre düşük olduğu,

ihmalkar anne tutumu iletişim düzeyinin demokratik ve hoşgörülu tutumlara göre düşük olduğu, ihmalkar anne tutumu güven düzeyinin demokratik ve hoşgörülu tutumlardan düşük olduğu sonuçları bulunmuştur.

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde suça sürüklenen ergenlerin algıladıkları ebeveyn tutumları ve başa çıkma tarzları arasındaki ilişkinin araştırmaya ait araştırma modeli, evre ve örneklem, veri toplama araçlarına ait bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın modeli

Araştırma, ilişkisel tarama modeli olarak planlanmıştır. Bu model, iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir (Karasar, 2013).

3.2 Evren ve örneklem

Adalet Bakanlığı Kayseri Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Tarsus Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan 14-17 yaş aralığındaki tutuklu/hükümlü çocuklar araştırma evrenini oluşturmuştur. Araştırmada seçkisiz olmayan örneklem yöntemlerinden amaca dönük örnekleme kullanılmıştır. Araştırma 111 Hükümlü/tutuklu çocuk üzerinde uygulanan ölçek ve formlar vasıtasıyla gerçekleştirilmiştir. 20 anket formu eksik doldurulduğu için çalışmadan çıkarılmış, analizler 91 katılımcının verileri üzerinden yapılmıştır.

3.3 Veri toplama araçları

3.3.1 Kişisel bilgi formu

Araştırmacı tarafından katılımcıların yaş, eğitim durumu, ekonomik gelir, suç işleme geçmişi, suç grubu göç, kardeş sayısı, ailenin eğitim seviyesi, ailenin yapısı gibi verilerin araştırmaya dahil edilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

3.3.2 Başa çıkma tutumları ölçeği (COPE)

Carver, Scheier ve Weintraub (1989) tarafından geliştirilen ve 2005 yılında Ağargün ve arkadaşları tarafından Türkçeye uyarlanarak geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Başa çıkma tutumları ölçeği toplamda 60 sorudan ve 15 alt ölçekten ibarettir. Her alt ölçek 4 soruya karşılık gelmektedir. Alt ölçek sayısı kadar farklı başa çıkma tutumu mevcuttur. Başa çıkma tutumları plan yapma, diğer meşguliyetleri bastırma, aktif başa çıkma, yararlı sosyal destek kullanımı, geri durma, duygusal sosyal destek kullanımı, pozitif yeniden yorumlama ve gelişme, kabullenme, şaka ve dini olarak başa çıkma, soruna odaklanma ve duyguları açığa vurma, davranışsal olarak boş verme, madde kullanımı, inkar ve zihinsel boş verme) işlevsel olmayan baş etme tutumu olarak sınıflandırılmıştır (Ağargün ve ark. 2005).

Alt ölçeklerden alınacak yüksek puanlar bizlere ölçeklerin kullanım sıklığı hakkında fikir verir. Ağargün ve arkadaşları çalışmalarını 47 katılımcı üzerinde gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda cronbach alfa değeri 0.79 ve alt ölçeklerin puanlarının cope toplam puanıyla pozitif yönde ilişkili olduğu sonucu bulunmuştur.

Ölçeğe ait tek tek madde puanları pozitif yönde ve ileri düzeyde test-tekrar test güvenilirliği göstermiştir. Ortaya çıkan sonuçlar başa çıkma tutumları ölçeği psikometri özelliklerinin Türk örneğinde başa çıkma tutumlarının değerlendirilmesinde güvenilir bir ölçek olduğunu göstermiştir (Ağargün ve ark. 2005).

3.3.3 Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği (KAET-Ç)

KAET-Ç, yetişkin bireylerin çocukluk dönemlerine ilişkin algıladıkları ebeveyn tutumlarını belirlemek amacıyla Perris ve arkadaşları (1980) tarafından 81 madde olarak geliştirilmiş daha sonra ölçek Arrindell ve ark.(1999) tarafından 23 maddeye indirgenmiştir. Ölçekte bulunan 10 madde aşırı koruyuculuk, 7 madde reddedicilik ve 6 madde duygusal sıcaklığa yönelik alt ölçeklere aittir. Alt ölçeklerin puanlaması 4'lü derecelendirme (1= Hayır, hiçbir zaman ile 4= Evet, çoğu zaman) üzerinden yapılmaktadır. Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin ilk bulgular Dirik, Karancı ve Yorulmaz (2004) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmaya dayanmaktadır. Bu çalışmada alt ölçeklere ait Cronbach alfa iç tutarlılık değerleri, anneyle ilgili aşırı koruyuculuk, reddedicilik ve duygusal sıcaklık için sırasıyla $\alpha=.71$, $\alpha=.68$ ve $\alpha=.65$; babayla ilgili aşırı koruyuculuk, reddedicilik ve duygusal sıcaklık

için sırasıyla $\alpha=.50$, $\alpha=.72$ ve $\alpha=.73$ olarak hesaplanmıştır. Dirik, Yorulmaz ve Karancı (2015), daha geniş bir örneklemede yaptıkları başka bir çalışmayla KAET-Ç'nin Türkçe formunun psikometrik özelliklerini tekrar incelemişlerdir. Bu çalışmada babayla ilgili aşırı koruyuculuk, reddedicilik ve duygusal sıcaklık için sırasıyla $\alpha=.73$, $\alpha=.71$ ve $\alpha=.79$; anneye ilgili aşırı koruyuculuk, reddedicilik ve duygusal sıcaklık için sırasıyla $\alpha=.72$, $\alpha=.64$ ve $\alpha=.75$ şeklinde güvenirlik katsayıları rapor edilmiştir. Ayrıca ölçeğin eş zamanlı geçerlilik, ölçüt ve yapı geçerliliği açısından da Türk kültüründe kullanıma uygun olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin duygusal sıcaklık boyutu 2, 6, 9, 12, 14, 19 ve 23. maddeleri; aşırı koruyuculuk alt boyutu 3, 5, 8, 10, 11, 17,18, 20 ve 22. maddeleri; reddedicilik boyutu ise 1, 4, 7, 13, 15, 16 ve 21. maddeleri kapsamaktadır. Orijinal ölçekte olduğu gibi KAETÇ'nin Türkçe formunda da 17. madde ters şekilde puanlanmaktadır. Alt ölçeklerden alınan yüksek puanlar, o alt ölçeğin işaret ettiği algılanan ebeveynlik tutumundaki artışa işaret etmektedir (Dirik ve ark, 2015).

3.4 Verilerin toplanması

Araştırmanın veri toplama sürecine etik kurul onayı, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün araştırma izninin alınmasıyla başlanmıştır. Araştırma Kayseri ve Mersin illerinde faaliyet gösteren çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan 14-17 yaş aralığında bulunan tutuklu hükümlü çocuklara uygulanan form ve ölçekler vasıtasıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya başlamadan önce bilgilendirme formu ve aydınlatılmış onam formları aracılığıyla katılımcılara araştırmanın amacı, araştırma verilerinin gizliliği, araştırmaya katılımın gönüllük esasına yönelik olduğu hususlarında bilgi aktarılmıştır. Bilgilendirmenin ardından araştırma için hazırlanan form ve ölçekler katılımcılara dağıtılarak veri toplama süreci tamamlanmıştır.

3.4 Verilerin istatistiksel analizi

Verilerin analizinde sosyal bilimler için istatistik paket programı 24.00 (SPSS) programı kullanılmıştır. Araştırma grubunun sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımlarının tespit edilmesi amacıyla frekans analizi kullanılmıştır ve elde edilen veriler frekans dağılım tablosuyla gösterilmiştir. Katılımcıların COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarına ait ortalama, standart sapma, alt- üst değer gibi tanımlayıcı istatistiksel bilgiler aktarılmıştır. Ölçeklerden alınan puanların normal dağılıma uyumu Kolmogorov-

Smirnov testi ile belirlenmiş olup, sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, baba duygusal sıcaklık ve baba aşırı koruyuculuk tutum puanlarının normal dağılıma uyumlu olduğundan dolayı sosyo-demografik özelliklerine göre karşılaştırmalarda parametrik test tekniklerinden bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analiz teknikleri kullanılmıştır. Anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddecilik, baba reddecilik puanlarının normal dağılıma uyumlu olmadığından dolayı sosyo-demografik özelliklerine göre karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis H test teknikleri kullanılmıştır. Bağımsız değişkenin iki kategoriden oluşması durumunda bağımsız örneklem t testi ve Mann Whitney U testi; bağımsız değişkenin kategori sayısının ikiden fazla olması durumunda ise ANOVA testi ve Kruskal Wallis H testi tercih edilmiştir. Değişkenler arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için Spearman ve Pearson Korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Ayrıca COPE ölçeği alt boyut puanlarının yordayıcılarını belirlemek için çoklu regresyon analizi uygulanmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Araştırma grubunun sosyo-demografik özellikleri aşağıdaki Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3' te yer almaktadır.

Tablo 1. Sosyo-Demografik Bilgiler

	Ort. \pm S. Sapma	Min - Max
Yaş	16.42 \pm 0.82	14 - 17
Kardeş Sayısı	4.41 \pm 2.13	1 - 13
Kaçıncı Çocuk	2.57 \pm 1.73	1 - 8
Suçun Tekrarı	3.77 \pm 11.39	0 - 95
İlk Suçun İşlendiği Yaş	14.98 \pm 1.44	10 - 17

Tablo 1' e baktığımızda; 91 kişinin yaş ortalamasının 16.42, ortalama 4.41 kardeş sayısının olduğu, ortalama ailesinin 2.57. çocuğu olduğu, ortalama 3.77 defa suçunu tekrar ettikleri, suçun ilk işlendiği yaşın ortalama 14.98 olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 2. Sosyo-Demografik Bilgiler

N=91		n	%
Eğitim Durumu	Okuryazar	11	12.1
	İlkokul	9	9.9
	Ortaokul	71	78.0
Daha Önce İntihar Etme Durumu	Evet	19	20.9
	Hayır	72	79.1
Daha Önce Kendine Zarar Verme Davranışında Bulunma Durumu	Evet	38	41.8
	Hayır	53	58.2
Ailede Cezaevinde Bulunan ya da Suç Geçmiş Bulunan Bireyin Olma Durumu	Evet	34	37.4
	Hayır	57	62.6
Ailede Herhangi Bir Nedenle Göç Etme Geçmiş Olma Durumu	Evet	22	24.2
	Hayır	69	75.8
Ailenin Gelir Durumu	0-2.000TL	34	37.4
	2.000TL-4.000TL	37	40.7
	4.000TL-6.000TL	13	14.3
	6.000TL ve Üzeri	7	7.7
Annenin Eğitim Durumu	Okuma Yazma Bilmiyor	28	30.8
	İlkokul	42	46.2
	Ortaokul	15	16.5
Babanın Eğitim Durumu	Lise	6	6.6
	Okuma Yazma Bilmiyor	15	16.5
	İlkokul	48	52.7
Aile Yapısı	Ortaokul	24	26.4
	Lise	4	4.4
	Çekirdek Aile	49	53.8
	Geniş Aile	24	26.4
	Parçalanmış Aile (Boşanma)	12	13.2

En Uzun Süre Yaşanılan Yer	Anne/Baba Vefat	6	6.6
	Köy	18	19.8
	İlçe	19	20.9
	Şehir	54	59.3
	Yalnız	44	48.4
Suç Eylemine Karıştığı Kişi	Aile	7	7.7
	Arkadaş	40	44.0

Tablo 2' ye baktığımızda; %12.1' inin okuryazar, %9.9' unun ilkokul, %78.0' inin ortaokul mezunu olduğu; %20.9' unun daha önce intihar ettiği, %41.8' inin daha önce kendine zarar verme davranışında bulunduğu, %37.4' ünün ailesinde cezaevinde bulunan ya da suç geçmişi bulunan birinin olduğu, %24.2' sinin ailesinde herhangi bir nedenle göç etme geçmişinin olduğu; %37.4' ünün 0-2.000TL arasında ailesinin geliri olduğu, %40.7' sinin 2.000-4.000TL arasında, %14.3' ünün 4.000-6.000TL arasında, %7.7' sinin 6.000TL ve üstünde ailesinin geliri olduğu; %30.8' inin annesinin okuma yazma bilmediği, %46.2' sinin annesinin ilkokul, %16.5' inin annesinin ortaokul, %6.6' sının annesinin lise mezunu olduğu; %16.5' inin babasının okuma yazma bilmediği, %52.7' sinin babasının ilkokul, %26.4' ünün babasının ortaokul, %4.4' ünün babasının lise mezunu olduğu; %53.8' inin çekirdek aile, %26.4' ünün geniş aile, %13.2' sinin parçalanmış aileye (boşanma) sahip olduğu, %6.6' sının anne/babasının vefat ettiği; %19.8' inin en uzun köyde yaşadığı, %20.9' unun en uzun ilçede, %59.3' ünün en uzun şehirde yaşadığı; %48.4' ünün suçu yalnız işlediği, %7.7' sinin ailesi ile birlikte, %44.0' ünün arkadaşı ile birlikte suça karıştığı gözlenmiştir.

Tablo 3. Karşılan Suç/Suçlar

Aşağıdaki Suç/Suçlardan Dolayı Kaydı Bulunma Durumu	Var	
	n	%
Hırsızlık	34	37.4
Yaralama	27	29.7
Cinsel Taciz	26	28.6
Uyuşturucu	21	23.1
Öldürme	17	18.7
Mala Zarar Verme	16	17.6
Gasp/Kapkaç	7	7.7
Tehdit	4	4.4
Hakaret	2	2.2

Tablo 3' e baktığımızda 91 kişiden %37.4' ünün hırsızlık, %29.7' sinin yaralama, %28.6' sının cinsel taciz, %23.1' inin uyuşturucu, %18.7' sinin öldürme, %17.6' sının

mala zarar verme, %7.7' sinin gasp/kapkaç, %4.4' ünün tehdit, %2.2' sinin hakaret suçlarından dolayı kaydının bulunduğu gözlenmiştir.

COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının istatistiki dağılımları ile ilgili bilgiler Tablo 4' te yer almaktadır.

Tablo 1.

COPE ve KAET-Ç ve Alt Boyut Puanları İle İlgili Tanımlayıcı İstatistikler

N=91			Ort. ± S. Sapma	Min - Max	Kolmogorov Smirnov Test		
					Test İst.	p	
COPE		Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	49.60 ± 8.63	29 - 74	0.084	0.13*	
		İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	51.08 ± 7.84	25 - 65	0.082	0.18*
			İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	100.68 ± 15.22	60 - 137	0.089	0.07*
		İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	41.77 ± 8.82	23 - 63	0.079	0.20*	
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	19.59 ± 4.76	8 - 28	0.111	0.01	
		Aşırı Koruyuculuk	21.00 ± 4.04	12 - 31	0.096	0.04	
	Baba	Reddedicilik	10.66 ± 4.04	7 - 22	0.213	0.00	
		Duygusal Sıcaklık	19.05 ± 4.68	7 - 28	0.075	0.20*	
		Aşırı Koruyuculuk	20.51 ± 4.07	12 - 31	0.084	0.14*	
		Reddedicilik	10.91 ± 4.19	7 - 21	0.213	0.00	

*p>0.05: Normal Dağılım Göstermekte

Araştırmaya katılan 91 kişinin sorun odaklı başa çıkma tutum puan ortalamasının 49.60 olduğu; duygu odaklı başa çıkma tutum puan ortalamasının 51.08, işlevsel olan başa çıkma tutum puan ortalamasının 100.68, işlevsel olmayan başa çıkma tutum puan ortalamasının 41.77 olduğu gözlenmiştir. KAET-Ç de annenin tutumlarına baktığımızda; duygusal sıcaklık puan ortalamasının 19.59, aşırı koruyuculuk puan ortalamasının 21.00, reddedicilik puan ortalamasının 10.66 olduğu gözlenmiştir. Babanın tutumlarına baktığımızda; duygusal sıcaklık puan ortalamasının 19.05, aşırı koruyuculuk puan ortalamasının 20.51, reddedicilik puan ortalamasının 10.91 olduğu gözlenmiştir.

Yapılan Kolmogorov-Smirnov normallik test sonucuna göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma tutum puanlarının normal dağılım gösterdiği gözlenmiştir (p≥0.05). KAET-Ç için anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba reddedicilik puanlarının

normal dağılım göstermediği ($p < 0.05$); baba duygusal sıcaklık ve baba aşırı koruyuculuk puanlarının normal dağılım gösterdiği ($p \geq 0.05$) gözlenmiştir.

COPE, KAET-Ç ve Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon

Araştırmaya katılan 91 kişinin COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon sonuçları Tablo 5' te yer almaktadır.

TABLO5.*COPE, KAET-Ç ve Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyonları*

			COPE				KAET-Ç					
							Anne			Baba		
N=91			Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Duygusal Sıcaklık	Aşırı Koruyuculuk	Reddedicilik	Duygusal Sıcaklık	Aşırı Koruyuculuk	Reddedicilik
COPE	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	r	1								
		Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	r	0.71*	1							
		İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	r	0.93*	0.92*	1						
		İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	r	0,17	0.40*	0.30*	1					
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	r	0.29*	0.23**	0.30*	-0.25**	1				
		Aşırı Koruyuculuk	r	0.14	0.11	0.14	0.07	0.36*	1			
		Reddedicilik	r	-0.04	0.01	-0.02	0.41*	-0.25**	0.22**	1		
	Baba	Duygusal Sıcaklık	r	0.32*	0.27*	0.32*	-0.14	0.77*	0.43*	-0.10	1	
		Aşırı Koruyuculuk	r	0.16	0.22**	0.20	0.07	0.33*	0.76*	0.17	0.46*	1
		Reddedicilik	r	-0.03	0.03	0.00	0.50*	-0.13	0.30*	0.78*	-0.15	0.23**

r: Spearman Korelasyon, Pearson Korelasyon; *p≤0.01, **p≤0.05: İlişki Anlamlı

- Sorun odaklı başa çıkma tutum puanı ile işlevsel olmayan başa çıkma tutum ($r=0.17$; $p>0.05$), anne aşırı koruyuculuk ($r=0.14$; $p>0.05$), anne reddedicilik ($r=-0.04$; $p>0.05$), baba aşırı koruyuculuk ($r=0.16$; $p>0.05$), baba reddedicilik ($r=-0.03$; $p>0.05$) puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir. Sorun odaklı başa çıkma tutum puanı ile duygu odaklı başa çıkma tutum ($r=0.71$; $p\leq 0.01$) puanı arasında aynı yönde yüksek düzeyde ilişki olduğu; işlevsel olan başa çıkma tutum ($r=0.93$; $p\leq 0.01$) puanı arasında aynı yönde çok yüksek düzeyde ilişki olduğu; anne duygusal sıcaklık ($r=0.29$; $p\leq 0.01$), baba duygusal sıcaklık ($r=0.32$; $p\leq 0.01$) puanları arasında aynı yönde zayıf düzeyde ilişki olduğu gözlenmiştir.
- Duygu odaklı başa çıkma tutum puanı ile anne aşırı koruyuculuk ($r=0.11$; $p>0.05$), anne reddedicilik ($r=0.01$; $p>0.05$), baba reddedicilik ($r=0.03$; $p>0.05$) puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir. Duygu odaklı başa çıkma tutum puanı ile işlevsel olan başa çıkma tutum ($r=0.92$; $p\leq 0.01$) puanı arasında aynı yönde çok yüksek düzeyde ilişki olduğu; işlevsel olmayan başa çıkma tutum ($r=0.40$; $p\leq 0.01$), baba duygusal sıcaklık ($r=0.27$; $p\leq 0.01$) puanları arasında aynı yönde zayıf düzeyde ilişki olduğu; anne duygusal sıcaklık ($r=0.23$; $p\leq 0.05$), baba aşırı koruyuculuk ($r=0.22$; $p\leq 0.05$) puanları arasında aynı yönde çok zayıf düzeyde ilişki olduğu gözlenmiştir.
- İşlevsel olan başa çıkma tutum puanı ile anne aşırı koruyuculuk ($r=0.14$; $p>0.05$), anne reddedicilik ($r=-0.02$; $p>0.05$), baba aşırı koruyuculuk ($r=0.20$; $p>0.05$), baba reddedicilik ($r=0.00$; $p>0.05$) puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir. İşlevsel olan başa çıkma tutum puanı ile işlevsel olmayan başa çıkma tutum ($r=0.30$; $p\leq 0.01$), anne duygusal sıcaklık ($r=0.30$; $p\leq 0.01$), baba duygusal sıcaklık ($r=0.32$; $p\leq 0.01$) puanları arasında aynı yönde zayıf düzeyde ilişki olduğu gözlenmiştir.
- İşlevsel olmayan başa çıkma tutum puanı ile anne aşırı koruyuculuk ($r=0.07$; $p>0.05$), baba duygusal sıcaklık ($r=-0.14$; $p>0.05$), baba aşırı koruyuculuk ($r=0.07$; $p>0.05$) puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir. İşlevsel olmayan başa çıkma tutum puanı ile anne duygusal sıcaklık ($r=-0.25$; $p\leq 0.05$) puanı arasında ters yönde çok zayıf düzeyde ilişki olduğu; anne reddedicilik ($r=0.41$; $p\leq 0.01$) puanı arasında aynı yönde zayıf düzeyde ilişki

olduğu; baba reddedicilik ($r=0.50$; $p\leq 0.01$) puanı arasında aynı yönde orta düzeyde ilişki olduğu gözlenmiştir.

- Anne duygusal sıcaklık puanı ile baba reddedicilik ($r=-0.13$; $p>0.05$) puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir. Anne duygusal sıcaklık puanı ile anne aşırı koruyuculuk ($r=0.36$; $p\leq 0.01$), baba aşırı koruyuculuk ($r=0.33$; $p\leq 0.01$) puanları arasında aynı yönde zayıf düzeyde ilişki olduğu; anne reddedicilik ($r=-0.25$; $p\leq 0.05$) puanı arasında ters yönde çok zayıf düzeyde ilişki olduğu; baba duygusal sıcaklık ($r=0.77$; $p\leq 0.01$) puanı arasında aynı yönde yüksek düzeyde ilişki olduğu gözlenmiştir.
- Anne aşırı koruyuculuk puanı ile anne reddedicilik ($r=0.22$; $p\leq 0.05$) puanı arasında aynı yönde çok zayıf düzeyde ilişki olduğu; baba duygusal sıcaklık ($r=0.43$; $p\leq 0.01$), baba reddedicilik ($r=0.30$; $p\leq 0.01$) puanları arasında aynı yönde zayıf düzeyde ilişki olduğu; baba aşırı koruyuculuk ($r=0.76$; $p\leq 0.01$) puanı arasında aynı yönde yüksek düzeyde ilişki olduğu gözlenmiştir.
- Anne reddedicilik puanı ile baba duygusal sıcaklık ($r=-0.10$; $p>0.05$), baba aşırı koruyuculuk ($r=0.17$; $p>0.05$) puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir. Anne reddedicilik puanı ile baba reddedicilik ($r=0.78$; $p\leq 0.01$) puanı arasında aynı yönde yüksek düzeyde ilişki olduğu gözlenmiştir.
- Baba duygusal sıcaklık puanı ile baba reddedicilik ($r=-0.15$; $p>0.05$) puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir. Baba duygusal sıcaklık puanı ile baba aşırı koruyuculuk ($r=0.46$; $p\leq 0.01$) puanı arasında aynı yönde zayıf düzeyde ilişki olduğu gözlenmiştir.
- Baba aşırı koruyuculuk puanı ile baba reddedicilik ($r=0.23$; $p\leq 0.05$) puanı arasında aynı yönde çok zayıf düzeyde ilişki olduğu gözlenmiştir.

Demografik Değişkenlere Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

Yaş, kardeş sayısı, suçun tekrarı, ilk suçun işlendiği yaş ile COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon sonuçları Tablo 6' da yer almaktadır.

Tablo 6.

Yaş, Kardeş Sayısı, Suçun Tekrarı, İlk Suçun İşlendiği Yaş İle COPE, KAET-Ç ve Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon

N=91			Yaş	Kardeş Sayısı	Suçun Tekrarı	İlk Suçun İşlendiği Yaş
COPE	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	r -0.14	0.07	-0.15	0.09
		Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	r -0.17	0.12	-0.11	0.15
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	r -0.16	0.10	-0.12	0.10
		Duygusal Sıcaklık	r -0.10	0.05	0.16	0.09
KAET-Ç	Anne	Aşırı Koruyuculuk	r 0.04	0.07	-0.03	0.10
		Reddedicilik	r -0.06	0.05	0.16	0.17
	Baba	Duygusal Sıcaklık	r 0.09	0.20	-0.09	0.16
		Aşırı Koruyuculuk	r 0.04	0.18	0.08	0.00
		Reddedicilik	r -0.01	0.06	0.16	0.12

r: Spearman Korelasyon, *p≤0.01, **p≤0.05: İlişki Anımlı

Yaş ile sorun odaklı başa çıkma tutum ($r=-0.14$; $p>0.05$), duygu odaklı başa çıkma tutum ($r=-0.17$; $p>0.05$), işlevsel olan başa çıkma tutum ($r=-0.16$; $p>0.05$), işlevsel olmayan başa çıkma tutum ($r=-0.10$; $p>0.05$), anne duygusal sıcaklık ($r=0.09$; $p>0.05$), anne aşırı koruyuculuk ($r=0.04$; $p>0.05$), anne reddedicilik ($r=-0.06$; $p>0.05$), baba duygusal sıcaklık ($r=0.09$; $p>0.05$), baba aşırı koruyuculuk ($r=0.04$; $p>0.05$), baba reddedicilik ($r=-0.01$; $p>0.05$) puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Kardeş sayısı ile sorun odaklı başa çıkma tutum ($r=-0.14$; $p>0.05$), duygu odaklı başa çıkma tutum ($r=-0.17$; $p>0.05$), işlevsel olan başa çıkma tutum ($r=-0.16$; $p>0.05$), işlevsel olmayan başa çıkma tutum ($r=-0.10$; $p>0.05$), anne duygusal sıcaklık ($r=0.09$; $p>0.05$), anne aşırı koruyuculuk ($r=0.04$; $p>0.05$), anne reddedicilik ($r=-0.06$; $p>0.05$), baba duygusal sıcaklık ($r=0.09$; $p>0.05$), baba aşırı koruyuculuk ($r=0.04$; $p>0.05$), baba reddedicilik ($r=-0.01$; $p>0.05$) puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Suçun tekrar sayısı ile sorun odaklı başa çıkma tutum ($r=-0.14$; $p>0.05$), duygu odaklı başa çıkma tutum ($r=-0.17$; $p>0.05$), işlevsel olan başa çıkma tutum ($r=-0.16$; $p>0.05$), işlevsel olmayan başa çıkma tutum ($r=-0.10$; $p>0.05$), anne duygusal sıcaklık ($r=0.09$; $p>0.05$), anne aşırı koruyuculuk ($r=0.04$; $p>0.05$), anne reddedicilik ($r=-0.06$; $p>0.05$), baba duygusal sıcaklık ($r=0.09$; $p>0.05$), baba aşırı koruyuculuk ($r=0.04$; $p>0.05$), baba reddedicilik ($r=-0.01$; $p>0.05$) puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

İlk suçun işlendiği yaş ile sorun odaklı başa çıkma tutum ($r=-0.14$; $p>0.05$), duygu odaklı başa çıkma tutum ($r=-0.17$; $p>0.05$), işlevsel olan başa çıkma tutum ($r=-0.16$; $p>0.05$), işlevsel olmayan başa çıkma tutum ($r=-0.10$; $p>0.05$), anne duygusal sıcaklık ($r=0.09$; $p>0.05$), anne aşırı koruyuculuk ($r=0.04$; $p>0.05$), anne reddedicilik ($r=-0.06$; $p>0.05$), baba duygusal sıcaklık ($r=0.09$; $p>0.05$), baba aşırı koruyuculuk ($r=0.04$; $p>0.05$), baba reddedicilik ($r=-0.01$; $p>0.05$) puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Araştırma grubunun eğitim durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 7' de yer almaktadır.

Tablo 7.

Eğitim Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

N=91			Eğitim Durumu	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p
COPE	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Okuryazar/İlkokul	20	49.00 ± 7.12	46.10	T: -0.353	0.73
		Ortaokul ve Üstü	71	49.77 ± 9.04	45.97			
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Okuryazar/İlkokul	20	51.20 ± 6.60	47.05	T: 0.079	0.94
		Ortaokul ve Üstü	71	51.04 ± 8.19	45.70			
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Okuryazar/İlkokul	20	100.20 ± 12.77	45.60	T: -0.159	0.87
			Ortaokul ve Üstü	71	10.82 ± 15.92	46.11		
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	Okuryazar/İlkokul	20	44.50 ± 6.14	56.50	T: 1.581	0.12
			Ortaokul ve Üstü	71	41.00 ± 9.33	43.04		
	Anne	Aşırı Koruyuculuk	Okuryazar/İlkokul	20	17.40 ± 4.70	34.90	Z: -2.134	0.03*
			Ortaokul ve Üstü	71	20.21 ± 4.62	49.13		
	Anne	Reddedicilik	Okuryazar/İlkokul	20	21.55 ± 5.19	49.43	Z: -0.659	0.51
			Ortaokul ve Üstü	71	20.85 ± 3.68	45.04		
	Baba	Aşırı Koruyuculuk	Okuryazar/İlkokul	20	13.10 ± 5.40	57.65	Z: -2.258	0.02*
			Ortaokul ve Üstü	71	9.97 ± 3.30	42.72		
	Baba	Reddedicilik	Okuryazar/İlkokul	20	16.75 ± 4.27	34.30	T: -2.568	0.01*
			Ortaokul ve Üstü	71	19.70 ± 4.62	49.30		
	Baba	Aşırı Koruyuculuk	Okuryazar/İlkokul	20	20.75 ± 5.22	47.70	T: 0.302	0.76
			Ortaokul ve Üstü	71	20.44 ± 3.73	45.52		
Baba	Reddedicilik	Okuryazar/İlkokul	20	13.40 ± 4.75	59.60	Z: -2.641	0.01*	
		Ortaokul ve Üstü	71	10.21 ± 3.76	42.17			

T: Bağımsız örneklem T test; Z: Mann Whitney U Testi * $p \leq 0.05$: İlişki Anlamlı

Tablo 7' ye baktığımızda; araştırma grubunun eğitim durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne aşırı koruyuculuk, baba aşırı koruyuculuk tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0.05$); anne duygusal sıcaklık, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba reddedicilik tutum puanları

arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiş olup ($p \leq 0.05$), ortaokul ve üstünde eğitime sahip olan kişilerin okuryazar/ilkokul mezunu olan kişilere kıyasla anne duygusal sıcaklık, baba duygusal sıcaklık puanlarının daha yüksek, anne reddedicilik, baba reddedicilik puanlarının daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma grubunun daha önce intihar etme durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 8' de yer almaktadır.

Tablo 8.

Daha Önce İntihar Etme Durumlarına COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

N=91		Daha Önce İntihar Etme Durumu	N	Ort. \pm S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p	
COPE	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Sorun Odaklı Başa Çıkma	Evet	19	47.74 \pm 6.90	39.32	T: -1.062	0.29
		Tutumu	Hayır	72	50.10 \pm 9.00	47.76		
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Duygu Odaklı Başa Çıkma	Evet	19	50.37 \pm 8.95	45.00	T: -0.441	0.66
		Tutumu	Hayır	72	51.26 \pm 7.58	46.26		
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	İşlevsel Olan Başa Çıkma	Evet	19	98.11 \pm 14.99	40.53	T: -0.828	0.41
		Tutumu	Hayır	72	101.36 \pm 15.31	47.44		
İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Evet	19	41.89 \pm 8.62	46.92	T: 0.069	0.95	
		Hayır	72	41.74 \pm 8.93	45.76			
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	Evet	19	19.68 \pm 5.07	46.47	Z: -0.088	0.93
		Hayır	72	19.57 \pm 4.71	45.88			
	Anne	Aşırı Koruyuculuk	Evet	19	21.95 \pm 4.56	51.26	Z: -0.980	0.33
		Hayır	72	20.75 \pm 3.89	44.61			
	Anne	Reddedicilik	Evet	19	11.95 \pm 4.28	54.68	Z: -1.629	0.10
			Hayır	72	10.32 \pm 3.94	43.71		
	Anne	Duygusal Sıcaklık	Evet	19	19.68 \pm 4.77	48.97	T: 0.656	0.51
			Hayır	72	18.89 \pm 4.68	45.22		
	Baba	Aşırı Koruyuculuk	Evet	19	22.84 \pm 4.38	60.26	T: 2.927	0.00*
			Hayır	72	19.89 \pm 3.79	42.24		
	Baba	Reddedicilik	Evet	19	11.95 \pm 4.49	53.11	Z: -1.335	0.18
			Hayır	72	10.64 \pm 4.09	44.13		

T: Bağımsız Örneklem T Testi; Z: Mann Whitney U Testi; * $p \leq 0.05$: İlişki Anlamlı

Tablo 8' e baktığımızda; araştırma grubunun daha önce intihar etme durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p > 0.05$); baba aşırı koruyuculuk tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiş olup ($p \leq 0.05$), daha önce intihar eden kişilerin intihar etmeyen kişilere kıyasla baba aşırı koruyuculuk puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma grubunun daha önce kendine zarar verme davranışında bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 9' da yer almaktadır.

Tablo 9.

Daha Önce Kendine Zarar Verme Davranışında Bulunma Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

N=91			Daha Önce Kendine Zarar Verme Davranışında Bulunma Durumu		N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test ist.	p
COPE	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Sorun Odaklı Başa Çıkma	Evet	38	47.66 ± 7.72	39.74	T: -1.847	0.07	
		Tutumu	Hayır	53	51.00 ± 9.03	50.49			
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Duygu Odaklı Başa Çıkma	Evet	38	49.53 ± 8.93	41.45	T: -1.613	0.11	
		Tutumu	Hayır	53	52.19 ± 6.82	49.26			
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	İşlevsel Olan Başa Çıkma	Evet	38	97.18 ± 15.58	39.78	T: -1.882	0.06	
		Tutumu	Hayır	53	103.19 ± 14.59	50.46			
İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Evet	38	41.76 ± 8.75	45.43	T: -1.613	0.11		
		Hayır	53	41.77 ± 8.95	46.41				
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	Evet	38	19.55 ± 5.20	45.99	Z: -0.004	1.00	
			Hayır	53	19.62 ± 4.47	46.01			
	Anne	Aşırı Koruyuculuk	Evet	38	21.00 ± 4.27	46.62	Z: -0.190	0.85	
			Hayır	53	21.00 ± 3.91	45.56			
	Anne	Reddedicilik	Evet	38	10.82 ± 4.01	47.26	Z: -0.391	0.70	
			Hayır	53	10.55 ± 4.09	45.09			
	Anne	Duygusal Sıcaklık	Evet	38	19.11 ± 4.68	45.47	T: 0.086	0.93	
			Hayır	53	19.02 ± 4.73	46.38			
	Baba	Aşırı Koruyuculuk	Evet	38	20.89 ± 4.54	48.92	T: 0.770	0.44	
			Hayır	53	20.23 ± 3.72	43.91			
	Baba	Reddedicilik	Evet	38	11.18 ± 4.19	48.26	Z: -0.701	0.48	
			Hayır	53	10.72 ± 4.21	44.38			

T: Bağımsız Örneklem T Testi; Z: Mann Whitney U Testi; *p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 9' a baktığımızda; araştırma grubunun daha önce kendine zarar verme davranışında bulunma durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir (p>0.05).

Araştırma grubunun ailesinde cezaevinde bulunan ya da suç geçmişi bulunan bireyin olup olmama durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 10' da yer almaktadır.

Tablo 10.

Ailede Cezaevinde Bulunan ya da Suç Geçmiş Bulunan Bireyin Olma Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

N=91		Ailede Cezaevinde Bulunan ya da Suç Geçmiş Bulunan Bireyin Olma Durumu	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p	
COPE	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Evet	34	49.38 ± 9.62	43.85	T: -0.189	0.85	
		Hayır	57	49.74 ± 8.06	47.28			
	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Evet	34	50.21 ± 9.24	43.96	T: -0.817	0.42	
		Hayır	57	51.60 ± 6.91	47.22			
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Evet	34	99.59 ± 17.45	44.75	T: -0.527	0.60	
		Hayır	57	101.33 ± 13.85	46.75			
İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Evet	34	40.82 ± 7.70	43.51	T: -0.789	0.43		
	Hayır	57	42.33 ± 9.44	47.48				
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	Evet	34	19.38 ± 5.31	45.74	Z: -0.074	0.94
		Hayır	57	19.72 ± 4.44	46.16			
	Anne	Aşırı Koruyuculuk	Evet	34	20.79 ± 4.62	44.75	Z: -0.350	0.73
		Hayır	57	21.12 ± 3.69	46.75			
	Anne	Reddedicilik	Evet	34	10.06 ± 3.60	42.65	Z: -0.945	0.34
		Hayır	57	11.02 ± 4.27	48.00			
	Anne	Duygusal Sıcaklık	Evet	34	19.29 ± 5.08	47.44	T: 0.374	0.71
		Hayır	57	18.91 ± 4.47	45.14			
	Baba	Aşırı Koruyuculuk	Evet	34	20.62 ± 4.42	46.93	T: 0.202	0.84
			Hayır	57	20.44 ± 3.89	45.45		
	Baba	Reddedicilik	Evet	34	9.97 ± 3.37	40.71	Z: -1.496	0.14
			Hayır	57	11.47 ± 4.54	49.16		

T: Bağımsız Örneklem T Testi; Z: Mann Whitney U Testi; *p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 10' a baktığımızda; araştırma grubunun ailesinde cezaevinde bulunan ya da suç geçmiş bulunan bireyin olup olmama durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir (p>0.05).

Araştırma grubunun ailesinde herhangi bir nedenle göç etme geçmişi olup olmama durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 11' de yer almaktadır.

Tablo 11.

Ailede Herhangi Bir Nedenle Göç Etme Geçmiş Olma Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

N=91		Ailede Herhangi Bir Nedenle Göç Etme Geçmiş Olma Durumu	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p		
COPE	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Evet	22	49.82 ± 6.52	46.89	T: 0.133	0.90		
		Hayır	69	49.54 ± 9.24	45.72				
	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Evet	22	52.77 ± 7.30	51.50	T: 1.168	0.25		
		Hayır	69	50.54 ± 7.98	44.25				
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Evet	22	102.59 ± 13.08	48.14	T: 0.674	0.502		
		Hayır	69	100.07 ± 15.88	45.32				
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Evet	22	43.91 ± 9.13	51.27	T: 1.313	0.19		
		Hayır	69	41.09 ± 8.67	44.32				
	KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	Evet	22	20.18 ± 3.92	48.61	Z: -0.535	0.59
			Hayır	69	19.41 ± 5.01	45.17			
Anne		Aşırı Koruyuculuk	Evet	22	22.68 ± 4.09	56.75	Z: -2.200	0.03*	
		Hayır	69	20.46 ± 3.90	42.57				
Reddedicilik		Evet	22	11.68 ± 3.95	54.57	Z: -1.766	0.08		
		Hayır	69	10.33 ± 4.04	43.27				
Baba		Duygusal Sıcaklık	Evet	22	19.14 ± 4.29	46.80	T: 0.093	0.93	
		Hayır	69	19.03 ± 4.83	45.75				
Baba		Aşırı Koruyuculuk	Evet	22	21.91 ± 4.31	54.84	T: 1.882	0.06	
		Hayır	69	20.06 ± 3.92	43.18				
Reddedicilik	Evet	22	12.05 ± 4.33	54.32	Z: -1.718	0.09			
	Hayır	69	10.55 ± 4.11	43.35					

T: Bağımsız Örneklem T Testi; Z: Mann Whitney U Testi; *p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 11' e baktığımızda; araştırma grubunun ailesinde herhangi bir nedenle göç etme geçmişi olup olmama durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı (p>0.05); anne aşırı koruyuculuk tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiş olup (p≤0.05), ailesinde herhangi bir nedenle göç etme geçmişi olan kişilerin ailesinde göç geçmişi olmayan kişilere kıyasla anne aşırı koruyuculuk puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma grubunun ailesinin gelir durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 12' de yer almaktadır.

Tablo 12.*Ailenin Gelir Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması*

N=91		Ailenin Gelir Durumu	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p
COPE	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	0-2.000TL	34	48.82 ± 7.90	43.90	F: 0.264	0.77
		2.000TL-4.000TL	37	50.32 ± 8.52	49.07		
		4.000TL ve Üzeri	20	49.60 ± 10.23	43.90		
	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	0-2.000TL	34	50.32 ± 8.11	43.75	F: 0.378	0.69
		2.000TL-4.000TL	37	51.92 ± 6.55	47.97		
		4.000TL ve Üzeri	20	50.80 ± 9.64	46.18		
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	0-2.000TL	34	99.15 ± 14.70	43.25	F: 0.366	0.69
		2.000TL-4.000TL	37	102.24 ± 14.19	48.46		
		4.000TL ve Üzeri	20	100.40 ± 18.22	46.13		
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	0-2.000TL	34	42.41 ± 9.39	48.59	F: 0.407	0.67
		2.000TL-4.000TL	37	40.76 ± 7.79	42.72		
		4.000TL ve Üzeri	20	42.55 ± 9.84	47.68		
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	34	19.03 ± 4.68	42.71	χ^2 : 0.849	0.65
		2.000TL-4.000TL	37	19.84 ± 4.97	47.99		
		4.000TL ve Üzeri	20	20.10 ± 4.63	47.93		
	Anne	Aşırı Koruyuculuk	34	20.50 ± 4.18	42.84	χ^2 : 0.801	0.67
		2.000TL-4.000TL	37	21.27 ± 3.63	48.23		
		4.000TL ve Üzeri	20	21.35 ± 4.60	47.25		
	Anne	Reddedicilik	34	11.35 ± 4.29	49.72	χ^2 : 2.875	0.24
		2.000TL-4.000TL	37	9.89 ± 3.76	40.39		
		4.000TL ve Üzeri	20	10.90 ± 4.05	50.05		
	Anne	Duygusal Sıcaklık	34	18.00 ± 5.19	40.24	F: 1.715	0.19
		2.000TL-4.000TL	37	19.32 ± 4.42	47.22		
		4.000TL ve Üzeri	20	20.35 ± 4.03	53.55		
Baba	Aşırı Koruyuculuk	34	19.26 ± 4.06	38.29	F: 2.611	0.08	
	2.000TL-4.000TL	37	21.27 ± 3.87	50.97			
	4.000TL ve Üzeri	20	21.20 ± 4.14	49.90			
Baba	Reddedicilik	34	11.44 ± 4.04	50.00	χ^2 : 1.461	0.48	
	2.000TL-4.000TL	37	10.81 ± 4.45	44.70			
	4.000TL ve Üzeri	20	10.20 ± 4.01	41.60			

F: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), χ^2 : Kruskal Wallis H Testi; *p<0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 12' ye baktığımızda; araştırma grubunun ailesinin gelir durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir (p>0.05).

Araştırma grubunun annelerinin eğitim durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 13' te yer almaktadır.

Tablo 13.***Annelerin Eğitim Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması***

N=91		Annelerin Eğitim Durumu	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p	
COPE	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Okuma Yazma Bilmiyor	28	49.89 ± 8.36	47.59	F: 0.023	0.98	
		İlkokul	42	49.50 ± 7.95	45.17			
		Ortaokul ve Üstü	21	49.43 ± 10.52	45.55			
	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Okuma Yazma Bilmiyor	28	51.29 ± 6.93	46.34	F: 0.032	0.97	
		İlkokul	42	51.12 ± 7.19	44.63			
		Ortaokul ve Üstü	21	50.71 ± 10.27	48.29			
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Okuma Yazma Bilmiyor	28	101.18 ± 14.21	47.14	F: 0.028	0.97	
		İlkokul	42	100.62 ± 13.59	44.75			
		Ortaokul ve Üstü	21	100.14 ± 19.76	46.98			
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Okuma Yazma Bilmiyor	28	42.32 ± 10.21	48.00	F: 0.637	0.53	
		İlkokul	42	40.69 ± 8.24	42.57			
		Ortaokul ve Üstü	21	43.19 ± 8.05	50.19			
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	İlkokul	42	19.31 ± 4.50	44.20	χ^2 : 0.827	0.66
		Ortaokul ve Üstü	21	20.43 ± 5.50	50.50			
		Okuma Yazma Bilmiyor	28	20.25 ± 4.39	41.21			
	Aşırı Koruyuculuk	İlkokul	42	21.45 ± 3.37	49.63	χ^2 : 1.748	0.42	
		Ortaokul ve Üstü	21	21.10 ± 4.80	45.12			
		Okuma Yazma Bilmiyor	28	10.36 ± 4.27	41.55			
	Reddedicilik	İlkokul	42	10.50 ± 3.74	45.71	χ^2 : 2.116	0.35	
		Ortaokul ve Üstü	21	11.38 ± 4.40	52.50			
		Okuma Yazma Bilmiyor	28	18.43 ± 4.38	42.09			
	Baba	Duygusal Sıcaklık	İlkokul	42	19.19 ± 4.37	46.49	F: 0.415	0.66
		Ortaokul ve Üstü	21	19.62 ± 5.71	50.24			
		Okuma Yazma Bilmiyor	28	20.07 ± 4.04	43.38			
Aşırı Koruyuculuk	İlkokul	42	20.69 ± 3.50	47.48	F: 0.226	0.80		
	Ortaokul ve Üstü	21	20.71 ± 5.22	46.55				
	Okuma Yazma Bilmiyor	28	10.93 ± 4.24	45.59				
Reddedicilik	İlkokul	42	10.55 ± 3.96	43.95	χ^2 : 0.932	0.63		
	Ortaokul ve Üstü	21	11.62 ± 4.65	50.64				

F: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), χ^2 : Kruskal Wallis H Testi; *p<0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 13' e baktığımızda; araştırma grubunun annelerinin eğitim durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir (p>0.05).

Araştırma grubunun babalarının eğitim durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 14' te yer almaktadır.

Tablo 14.***Babanın Eğitim Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması***

N=91		Babanın Eğitim Durumu	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p
COPE	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Okuma Yazma Bilmiyor	15	50.53 ± 6.40	49.57	F: 0.173	0.84
		İlkokul	48	49.71 ± 9.65	45.22		
		Ortaokul ve Üstü	28	48.93 ± 7.98	45.43		
	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Okuma Yazma Bilmiyor	15	53.33 ± 4.92	52.53	F: 1.717	0.19
		İlkokul	48	49.69 ± 8.68	41.84		
		Ortaokul ve Üstü	28	52.25 ± 7.30	49.63		
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Okuma Yazma Bilmiyor	15	103.87 ± 9.89	50.10	F: 0.509	0.60
		İlkokul	48	99.40 ± 17.14	43.59		
		Ortaokul ve Üstü	28	101.18 ± 14.19	47.93		
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Okuma Yazma Bilmiyor	15	45.40 ± 8.03	57.67	F: 1.622	0.20
		İlkokul	48	40.75 ± 8.57	43.35		
		Ortaokul ve Üstü	28	41.57 ± 9.41	44.29		
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	15	18.53 ± 4.00	39.83	χ^2 : 2.829	0.24
		İlkokul	48	19.13 ± 5.28	44.08		
		Ortaokul ve Üstü	28	20.96 ± 3.96	52.59		
	Aşırı Koruyuculuk	Okuma Yazma Bilmiyor	15	21.27 ± 4.10	50.07	χ^2 : 0.784	0.68
		İlkokul	48	20.67 ± 4.14	43.82		
		Ortaokul ve Üstü	28	21.43 ± 3.92	47.55		
	Reddedicilik	Okuma Yazma Bilmiyor	15	11.73 ± 5.31	48.80	χ^2 : 0.342	0.84
		İlkokul	48	10.85 ± 4.19	46.29		
		Ortaokul ve Üstü	28	9.75 ± 2.77	44.00		
	Baba	Duygusal Sıcaklık	15	18.27 ± 4.11	41.07	F: 0.334	0.72
		İlkokul	48	19.04 ± 4.93	45.83		
		Ortaokul ve Üstü	28	19.50 ± 4.64	48.93		
Aşırı Koruyuculuk	Okuma Yazma Bilmiyor	15	20.40 ± 4.45	47.00	F: 0.007	0.99	
	İlkokul	48	20.54 ± 3.89	46.05			
	Ortaokul ve Üstü	28	20.50 ± 4.33	45.38			
Reddedicilik	Okuma Yazma Bilmiyor	15	11.87 ± 4.44	52.00	χ^2 : 2.010	0.37	
	İlkokul	48	11.13 ± 4.32	47.17			
		Ortaokul ve Üstü	28	10.04 ± 3.80	40.79		

F: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), χ^2 : Kruskal Wallis H Testi; *p<0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 14' e baktığımızda; araştırma grubunun babalarının eğitim durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir (p>0.05).

Araştırma grubunun aile yapılarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 15' te yer almaktadır.

Tablo 15.**Aile Yapısına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması**

N=91		Aile Yapısı	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p	
COPE	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Çekirdek Aile	49	50.55 ± 8.49	49.18	F: 0.825	0.44	
		Geniş Aile	24	49.21 ± 8.63	43.69			
		Diğer	18	47.56 ± 9.08	40.42			
	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Çekirdek Aile	49	52.39 ± 6.47	49.01	F: 2.202	0.12	
		Geniş Aile	24	50.75 ± 6.87	44.38			
		Diğer	18	47.94 ± 11.29	39.97			
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Çekirdek Aile	49	102.94 ± 13.57	49.54	F: 1.631	0.20	
		Geniş Aile	24	99.96 ± 14.45	43.04			
		Diğer	18	95.50 ± 19.49	40.31			
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Çekirdek Aile	49	42.67 ± 8.90	48.95	F: 0.953	0.39	
		Geniş Aile	24	39.67 ± 8.57	40.21			
		Diğer	18	42.11 ± 8.93	45.69			
KAET-Ç	Çekirdek Aile Geniş Aile	Çekirdek Aile	49	20.59 ± 4.29	51.14	χ^2 : 5.209	0.07	
		Geniş Aile	24	19.17 ± 4.81	43.79			
		Diğer	18	17.44 ± 5.35	34.94			
	Anne	Aşırı Koruyuculuk	Çekirdek Aile	49	21.55 ± 3.40	50.06	χ^2 : 2.569	0.28
			Geniş Aile	24	20.46 ± 4.40	41.98		
			Diğer	18	20.22 ± 5.05	40.31		
	Reddedicilik	Çekirdek Aile	49	10.92 ± 4.03	48.39	χ^2 : 2.329	0.31	
		Geniş Aile	24	10.00 ± 4.16	39.02			
		Diğer	18	10.83 ± 4.05	48.81			
	Duygusal Sıcaklık	Çekirdek Aile	49	19.78 ± 4.59	49.63	F: 1.646	0.20	
		Geniş Aile	24	18.75 ± 4.91	45.08			
		Diğer	18	17.50 ± 4.46	37.33			
Baba	Aşırı Koruyuculuk	Çekirdek Aile	49	21.29 ± 3.75	51.05	F: 2.353	0.10	
		Geniş Aile	24	20.04 ± 4.05	43.13			
		Diğer	18	19.00 ± 4.64	36.08			
Reddedicilik	Çekirdek Aile	49	11.39 ± 4.39	48.65	χ^2 : 2.492	0.29		
	Geniş Aile	24	10.00 ± 4.17	38.79				
	Diğer	18	10.83 ± 3.60	48.39				

Diğer: Parçalanmış Aile (Boşanma)-Anne/Baba Vefat

F: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), χ^2 : Kruskal Wallis H Testi; *p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 15' e baktığımızda; araştırma grubunun aile yapılarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir (p>0.05).

Araştırma grubunun en uzun yaşadıkları yere göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 16' de yer almaktadır.

Tablo 16.*En Uzun Yaşanılan Yere Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması*

N=91		En Uzun Süre Yaşanılan Yer	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p	
COPE	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Köy	18	47.44 ± 8.72	43.08			
		Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	İlçe	19	53.74 ± 9.53	58.18	F: 3.076	0.051
			Şehir	54	48.87 ± 7.93	42.69		
		Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Köy	18	47.94 ± 6.80	33.36		
			İlçe	19	53.21 ± 9.11	55.37	F: 2.240	0.11
			Şehir	54	51.37 ± 7.50	46.92		
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Köy	18	95.39 ± 14.35	38.11		
			İlçe	19	106.95 ± 16.98	59.05	F: 2.831	0.06
			Şehir	54	100.24 ± 14.34	44.04		
			Köy	18	42.83 ± 7.70	50.39		
			İlçe	19	40.79 ± 10.34	42.82	F: 0.244	0.78
			Şehir	54	41.76 ± 8.72	45.66		
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	Köy	18	19.61 ± 3.94	45.03		
			İlçe	19	19.16 ± 5.41	45.45	χ ² : 0.054	0.97
			Şehir	54	19.74 ± 4.84	46.52		
		Aşırı Koruyuculuk	Köy	18	20.89 ± 3.95	45.83		
			İlçe	19	21.21 ± 5.20	46.95	χ ² : 0.031	0.98
			Şehir	54	20.96 ± 3.67	45.72		
	Baba	Reddedicilik	Köy	18	11.39 ± 4.31	51.11		
			İlçe	19	10.00 ± 3.48	42.45	χ ² : 1.056	0.59
			Şehir	54	10.65 ± 4.16	45.55		
		Duygusal Sıcaklık	Köy	18	17.50 ± 4.55	37.97		
			İlçe	19	19.32 ± 5.01	47.74	F: 1.252	0.29
			Şehir	54	19.48 ± 4.59	48.06		
Baba	Aşırı Koruyuculuk	Köy	18	19.61 ± 4.47	40.50			
		İlçe	19	20.84 ± 4.93	47.00	F: 0.546	0.58	
		Şehir	54	20.69 ± 3.63	47.48			
		Köy	18	13.28 ± 5.06	58.28			
	Reddedicilik	İlçe	19	10.11 ± 3.60	42.29	χ ² : 4.992	0.08	
		Şehir	54	10.41 ± 3.84	43.21			

F: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), χ²: Kruskal Wallis H Testi; *p<0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 16' ya baktığımızda; araştırma grubunun en uzun yaşadıkları yere göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir (p>0.05).

Araştırma grubunun suçu tekrar etme durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 17' de yer almaktadır.

Tablo 17.***Suçu Tekrar Etme Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması***

N=91			Suçun Tekrarı	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p
COPE	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	İlk	55	50.71 ± 8.56	49.06	T: 1.521	0.13
			Mükerrer	36	47.92 ± 8.56	41.32		
		Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	İlk	55	51.69 ± 7.99	48.24	T: 0.923	0.36
	Mükerrer	36	50.14 ± 7.61	42.58				
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	İlk	55	102.40 ± 15.19	48.45	T: 1.337	0.18	
		Mükerrer	36	98.06 ± 15.10	42.25			
İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	İlk	55	41.05 ± 9.15	43.34	T: -0.955	0.34		
	Mükerrer	36	42.86 ± 8.29	50.07				
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	İlk	55	20.02 ± 4.67	47.94	Z: -0.867	0.39
			Mükerrer	36	18.94 ± 4.88	43.04		
		Aşırı Koruyuculuk	İlk	55	21.16 ± 4.03	46.90	Z: -0.403	0.69
			Mükerrer	36	20.75 ± 4.10	44.63		
		Reddedicilik	İlk	55	10.44 ± 4.21	43.12	Z: -1.301	0.19
			Mükerrer	36	11.00 ± 3.80	50.40		
	Duygusal Sıcaklık	İlk	55	19.53 ± 4.64	48.44	T: 1.192	0.24	
		Mükerrer	36	18.33 ± 4.72	42.28			
	Baba	Aşırı Koruyuculuk	İlk	55	20.33 ± 3.82	44.65	T: -0.514	0.61
			Mükerrer	36	20.78 ± 4.48	48.07		
		Reddedicilik	İlk	55	10.58 ± 4.28	43.13	Z: -1.299	0.19
			Mükerrer	36	11.42 ± 4.05	50.39		

T: Bağımsız Örneklem T Testi; Z: Mann Whitney U Testi; *p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 17' ye baktığımızda; araştırma grubunun suçu tekrar etme durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir (p>0.05).

Araştırma grubunun suç eylemine karıştığı kişiye göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 18' de yer almaktadır.

Tablo 18.***Suç Eylemine Karıştığı Kişiye Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması***

N=91			Suç Eylemine Karıştığı Kişi	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p
COPE	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Yalnız	44	50.20 ± 8.25	47.48	T: 0.640	0.52
			Aile/Arkadaş	47	49.04 ± 9.02	44.62		
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Yalnız	44	52.34 ± 7.41	51.02	T: 1.499	0.14
			Aile/Arkadaş	47	49.89 ± 8.12	41.30		
		İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Yalnız	44	102.55 ± 14.24	49.17	T: 1.132	0.26

KAET-Ç	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Aile/Arkadaş	47	98.94 ± 16.04	43.03			
		Yalnız	44	41.55 ± 7.81	45.49			
		Aile/Arkadaş	47	41.98 ± 9.74	46.48	T: -0.233	0.82	
		Yalnız	44	19.84 ± 4.84	47.19	Z: -0.418	0.68	
	Anne	Duygusal Sıcaklık	Aile/Arkadaş	47	19.36 ± 4.72	44.88		
			Yalnız	44	20.68 ± 3.74	43.99	Z: -0.705	0.48
		Aşırı Koruyuculuk	Aile/Arkadaş	47	21.30 ± 4.32	47.88		
			Yalnız	44	10.45 ± 3.94	44.60	Z: -0.494	0.62
	Baba	Duygusal Sıcaklık	Aile/Arkadaş	47	10.85 ± 4.16	47.31		
			Yalnız	44	19.36 ± 4.74	47.52	T: 0.606	0.55
		Aşırı Koruyuculuk	Aile/Arkadaş	47	18.77 ± 4.66	44.57		
			Yalnız	44	20.05 ± 3.92	42.61	T: -1.043	0.30
	Reddedicilik	Aile/Arkadaş	47	20.94 ± 4.21	49.17			
		Yalnız	44	10.73 ± 4.29	44.38	Z: -0.575	0.57	
		Aile/Arkadaş	47	11.09 ± 4.12	47.52			

T: Bağımsız Örneklem T Testi; Z: Mann Whitney U Testi; *p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 18' e baktığımızda; araştırma grubunun suç eylemine karıştığı kişiye göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir (p>0.05).

Karışılan Suç Türlerine Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

Araştırma grubunun uyuşturucu suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 19' de yer almaktadır.

Tablo 19.

Uyuşturucu Suçundan Dolayı Kaydı Bulunma Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

N=91		Uyuşturucu	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p	
COPE	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Var	21	49.24 ± 7.04	45.62	T: -0.221	0.83
		Yok	70	49.71 ± 9.09	46.11			
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Var	21	50.95 ± 7.73	47.21	T: -0.083	0.93
		Yok	70	51.11 ± 7.92	45.64			
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Var	21	100.19 ± 13.68	46.83	T: -0.168	0.87
		Yok	70	100.83 ± 15.74	45.75			
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Var	21	43.24 ± 7.29	51.38	T: 0.869	0.39
		Yok	70	41.33 ± 9.23	44.39			
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	Var	21	18.43 ± 5.36	40.88	Z: -1.016	0.31

		Yok	70	19.94 ± 4.55	47.54		
		Var	21	20.86 ± 3.94	46.02		
	Aşırı Koruyuculuk	Yok	70	21.04 ± 4.10	45.99	Z: -0.005	1.00
		Var	21	10.48 ± 4.00	44.95		
	Reddedicilik	Yok	70	10.71 ± 4.08	46.31	Z: -0.209	0.83
		Var	21	19.14 ± 4.66	46.43		
	Duygusal Sıcaklık	Yok	70	19.03 ± 4.72	45.87	T: 0.098	0.92
		Var	21	20.71 ± 3.80	48.26		
Baba	Aşırı Koruyuculuk	Yok	70	20.44 ± 4.18	45.32	T: 0.266	0.79
		Var	21	10.71 ± 3.90	47.17		
	Reddedicilik	Yok	70	10.97 ± 4.29	45.65	Z: -0.234	0.82

T: Bağımsız Örneklem T Testi; Z: Mann Whitney U Testi; *p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 19' a baktığımızda; araştırma grubunun uyuşturucu suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir (p>0.05).

Araştırma grubunun hırsızlık suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 20' de yer almaktadır.

Tablo 20.

Hırsızlık Suçundan Dolayı Kaydı Bulunma Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

N=91		Hırsızlık	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p	
COPE	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Var	34	49.65 ± 8.85	45.69			
		Yok	57	49.58 ± 8.57	46.18	T: 0.036	0.97	
	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Var	34	50.59 ± 7.89	43.65			
		Yok	57	51.37 ± 7.86	47.40	T: -0.457	0.65	
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Var	34	100.24 ± 15.69	44.87			
		Yok	57	100.95 ± 15.07	46.68	T: -0.215	0.83	
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Var	34	43.82 ± 9.62	51.78			
		Yok	57	40.54 ± 8.14	42.55	T: 1.736	0.09	
	KAET-Ç	Duygusal Sıcaklık	Var	34	19.50 ± 4.91	46.12		
			Yok	57	19.65 ± 4.71	45.93	Z: -0.033	0.97
Anne		Var	34	21.44 ± 4.27	48.82			
		Yok	57	20.74 ± 3.91	44.32	Z: -0.790	0.43	
Reddedicilik		Var	34	11.50 ± 4.06	53.24			
		Yok	57	10.16 ± 3.98	41.68	Z: -2.040	0.04*	
Baba		Var	34	19.12 ± 4.82	46.75			
		Yok	57	19.02 ± 4.64	45.55	T: 0.098	0.92	
Aşırı Koruyuculuk		Var	34	21.65 ± 4.49	54.04	T: 2.104	0.04*	

	Yok	57	19.82 ± 3.68	41.20		
Reddedicilik	Var	34	11.53 ± 4.15	51.15		
	Yok	57	10.54 ± 4.20	42.93	Z: -1.454	0.15

T: Bağımsız Örneklem T Testi; Z: Mann Whitney U Testi; *p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 20' ye baktığımızda; araştırma grubunun hırsızlık suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, baba duygusal sıcaklık, baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı (p>0.05); anne reddedicilik, baba aşırı koruyuculuk tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiş olup (p≤0.05), hırsızlık suçundan dolayı kaydı bulunan kişilerin anne reddedicilik, baba aşırı koruyuculuk tutum puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma grubunun yaralama suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 21' de yer almaktadır.

Tablo 21.

Yaralama Suçundan Dolayı Kaydı Bulunma Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

N=91		Yaralama	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p	
COPE	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Var	27	47.48 ± 8.60	40.04			
		Yok	64	50.50 ± 8.54	48.52	T: -1.536	0.13	
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Var	27	50.70 ± 7.39	43.22			
		Yok	64	51.23 ± 8.07	47.17	T: -0.294	0.77	
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Var	27	98.19 ± 14.76	41.69			
		Yok	64	101.73 ± 15.41	47.82	T: -1.016	0.31	
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Var	27	42.11 ± 8.98	47.52			
		Yok	64	41.63 ± 8.82	45.36	T: 0.239	0.81	
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	Var	27	18.26 ± 5.16	38.83		
		Yok	64	20.16 ± 4.50	49.02	Z: -1.686	0.09	
	Anne	Aşırı Koruyuculuk	Var	27	20.22 ± 4.05	40.87		
		Yok	64	21.33 ± 4.02	48.16	Z: -1.208	0.23	
	Reddedicilik	Var	27	11.33 ± 3.81	53.46			
		Yok	64	10.38 ± 4.13	42.85	Z: -1.770	0.08	
	Duygusal Sıcaklık	Var	27	18.44 ± 4.29	41.69			
		Yok	64	19.31 ± 4.85	47.82	T: -0.806	0.42	
	Baba	Aşırı Koruyuculuk	Var	27	20.19 ± 4.27	43.89		
		Yok	64	20.64 ± 4.01	46.89	T: -0.485	0.63	
	Reddedicilik	Var	27	11.59 ± 4.42	50.44			
		Yok	64	10.63 ± 4.08	44.13	Z: -1.056	0.29	

T: Bağımsız Örneklem T Testi; Z: Mann Whitney U Testi; *p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 21' e baktığımızda; araştırma grubunun yaralama suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir ($p>0.05$).

Araştırma grubunun gasp/kapkaç suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 22' de yer almaktadır.

Tablo 22.

Gasp/Kapkaç Suçundan Dolayı Kaydı Bulunma Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

N=91		Gasp/Kapkaç	N	Ort. \pm S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p		
COPE	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Var	7	44.57 \pm 7.57	30.14				
		Yok	84	50.02 \pm 8.62	47.32	T: -1.621	0.11		
	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Var	7	44.71 \pm 8.26	25.50				
		Yok	84	51.61 \pm 7.61	47.71	T: -2.288	0.03*		
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Var	7	89.29 \pm 14.68	28.07				
		Yok	84	101.63 \pm 14.96	47.49	T: -2.100	0.04*		
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Var	7	39.00 \pm 10.61	41.86				
		Yok	84	42.00 \pm 8.69	46.35	T: -0.864	0.39		
	KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	Var	7	19.14 \pm 4.26	40.07		
			Yok	84	19.63 \pm 4.82	46.49	Z: -0.620	0.54	
Aşırı Koruyuculuk		Var	7	22.29 \pm 3.15	54.43				
		Yok	84	20.89 \pm 4.10	45.30	Z: -0.882	0.38		
Reddedicilik		Var	7	12.29 \pm 5.47	52.14				
		Yok	84	10.52 \pm 3.91	45.49	Z: -0.647	0.52		
Duygusal Sıcaklık		Var	7	20.14 \pm 3.85	51.57				
		Yok	84	18.96 \pm 4.76	45.54	T: 0.637	0.53		
Baba		Aşırı Koruyuculuk	Var	7	21.29 \pm 3.73	51.07			
		Yok	84	20.44 \pm 4.11	45.58	T: 0.525	0.60		
Reddedicilik	Var	7	11.29 \pm 4.39	48.43					
	Yok	84	10.88 \pm 4.20	45.80	Z: -0.256	0.80			

T: Bağımsız Örneklem T Testi; Z: Mann Whitney U Testi; * $p\leq 0.05$: İlişki Anlamlı

Tablo 22' ye baktığımızda; araştırma grubunun gasp/kapkaç suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0.05$); duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiş olup

($p \leq 0.05$), gasp/kapkaç suçundan dolayı kaydı bulunan kişilerin duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma tutum puanlarının daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma grubunun cinsel taciz suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 23' te yer almaktadır.

Tablo 23.

Cinsel Taciz Suçundan Dolayı Kaydı Bulunma Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

N=91			Cinsel Taciz	N	Ort. \pm S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p
COPE	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Var	26	50.69 \pm 8.84	49.52	T: 0.759	0.45	
		Yok	65	49.17 \pm 8.57	44.59			
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Var	26	50.31 \pm 8.84	44.67	T: -0.590	0.56	
		Yok	65	51.38 \pm 7.45	46.53			
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Var	26	101.00 \pm 16.63	47.79	T: 0.126	0.90	
		Yok	65	100.55 \pm 14.76	45.28			
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Var	26	42.58 \pm 8.46	49.38	T: 0.551	0.58	
		Yok	65	41.45 \pm 9.00	44.65			
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	Var	26	19.88 \pm 4.58	47.04	Z: -0.238	0.81
		Yok	65	19.48 \pm 4.86	45.58			
	Anne	Aşırı Koruyuculuk	Var	26	21.00 \pm 4.24	46.35	Z: -0.079	0.94
		Yok	65	21.00 \pm 3.99	45.86			
	Anne	Reddedicilik	Var	26	10.77 \pm 4.69	43.12	Z: -0.666	0.51
		Yok	65	10.62 \pm 3.79	47.15			
	Baba	Duygusal Sıcaklık	Var	26	18.77 \pm 4.65	44.73	T: -0.366	0.72
		Yok	65	19.17 \pm 4.73	46.51			
	Baba	Aşırı Koruyuculuk	Var	26	20.00 \pm 4.44	42.10	T: -0.747	0.46
		Yok	65	20.71 \pm 3.94	47.56			
	Baba	Reddedicilik	Var	26	11.69 \pm 4.80	48.75	Z: -0.636	0.53
		Yok	65	10.60 \pm 3.91	44.90			

T: Bağımsız Örneklem T Testi; Z: Mann Whitney U Testi; * $p \leq 0.05$: İlişki Anlamlı

Tablo 23' e baktığımızda; araştırma grubunun cinsel taciz suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir ($p > 0.05$).

Araştırma grubunun öldürme suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 24' te yer almaktadır.

Tablo 24.

Öldürme Suçundan Dolayı Kaydı Bulunma Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

N=91			Öldürme	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p
COPE	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Var	17	49.24 ± 10.37	46.65	T: -0.195	0.85
			Yok	74	49.69 ± 8.25	45.85		
		Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Var	17	52.53 ± 7.70	50.35	T: 0.846	0.40
			Yok	74	50.74 ± 7.88	45.00		
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu		Var	17	101.76 ± 17.06	48.03	T: 0.324	0.75
			Yok	74	100.43 ± 14.88	45.53		
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu		Var	17	38.35 ± 8.07	35.44	T: -1.793	0.08
			Yok	74	42.55 ± 8.84	48.43		
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	Var	17	19.94 ± 4.72	47.76	Z: -0.306	0.76
			Yok	74	19.51 ± 4.80	45.59		
		Aşırı Koruyuculuk	Var	17	20.35 ± 4.96	40.00	Z: -1.042	0.30
			Yok	74	21.15 ± 3.82	47.38		
	Reddedicilik		Var	17	9.53 ± 2.29	42.15	Z: -0.674	0.50
			Yok	74	10.92 ± 4.31	46.89		
		Duygusal Sıcaklık	Var	17	19.29 ± 4.50	46.56	T: 0.232	0.82
			Yok	74	19.00 ± 4.75	45.87		
	Baba	Aşırı Koruyuculuk	Var	17	19.88 ± 4.17	40.18	T: -0.698	0.49
			Yok	74	20.65 ± 4.07	47.34		
		Reddedicilik	Var	17	9.94 ± 3.65	39.41	Z: -1.155	0.25
			Yok	74	11.14 ± 4.29	47.51		

T: Bağımsız Örneklem T Testi; Z: Mann Whitney U Testi; *p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 24' e baktığımızda; araştırma grubunun öldürme suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir (p>0.05).

Araştırma grubunun tehdit suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 25' te yer almaktadır.

Tablo 25.

Tehdit Suçundan Dolayı Kaydı Bulunma Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

N=91			Tehdit	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p	
COPE	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Var	4	48.50 ± 11.71	45.00			
		Yok	87	49.66 ± 8.55	46.05	T: -0.261	0.80		
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Var	4	52.50 ± 7.05	48.13			
		Yok	87	51.01 ± 7.90	45.90	T: 0.370	0.71		
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Var	4	101.00 ± 18.31	46.13			
		Yok	87	100.67 ± 15.19	45.99	T: 0.043	0.97		
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Var	4	37.00 ± 4.69	29.63			
		Yok	87	41.99 ± 8.92	46.75	T: -1.108	0.27		
	KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	Var	4	22.00 ± 1.41	60.25		
			Yok	87	19.48 ± 4.83	45.34	Z: -1.107	0.27	
Anne		Aşırı Koruyuculuk	Var	4	22.75 ± 5.91	52.63			
		Yok	87	20.92 ± 3.96	45.70	Z: -0.515	0.61		
Anne		Reddedicilik	Var	4	10.00 ± 2.94	45.88			
		Yok	87	10.69 ± 4.09	46.01	Z: -0.010	0.99		
Anne		Duygusal Sıcaklık	Var	4	21.50 ± 3.32	60.38			
		Yok	87	18.94 ± 4.72	45.34	T: 1.069	0.29		
Baba		Aşırı Koruyuculuk	Var	4	21.50 ± 6.81	46.25			
		Yok	87	20.46 ± 3.96	45.99	T: 0.497	0.62		
Baba	Reddedicilik	Var	4	10.50 ± 3.87	45.63				
	Yok	87	10.93 ± 4.22	46.02	Z: -0.029	0.98			

T: Bağımsız Örneklem T Testi; Z: Mann Whitney U Testi; *p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 25' e baktığımızda; araştırma grubunun tehdit suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir (p>0.05).

Araştırma grubunun hakaret suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 26' da yer almaktadır.

Tablo 26.

Hakaret Suçundan Dolayı Kaydı Bulunma Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

N=91			Hakaret	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test İst.	p	
COPE	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Var	2	49.00 ± 7.07	44.75			
		Yok	89	49.62 ± 8.69	46.03	T: -0.100	0.92		
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Var	2	46.00 ± 4.24	24.50			
		Yok	89	51.19 ± 7.87	46.48	T: -0.926	0.36		
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Var	2	95.00 ± 11.31	34.75			
		Yok	89	100.81 ± 15.32	46.25	T: -0.532	0.60		
		İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu	Var	2	50.00 ± 7.07	72.75			
		Yok	89	41.58 ± 8.80	45.40	T: 1.341	0.18		
	KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	Var	2	10.00 ± 2.83	4.00		
			Yok	89	19.81 ± 4.58	46.94	Z: -2.280	0.02*	
Anne		Aşırı Koruyuculuk	Var	2	14.50 ± 3.54	8.25			
		Yok	89	21.15 ± 3.94	46.85	Z: -2.051	0.04*		
Baba		Reddedicilik	Var	2	10.50 ± 2.12	55.00			
		Yok	89	10.66 ± 4.08	45.80	Z: -0.493	0.62		
Baba		Duygusal Sıcaklık	Var	2	14.00 ± 1.41	15.00			
		Yok	89	19.17 ± 4.67	46.70	T: -1.555	0.12		
Baba		Aşırı Koruyuculuk	Var	2	15.50 ± 4.95	18.50			
		Yok	89	20.62 ± 4.01	46.62	T: -1.779	0.08		
	Reddedicilik	Var	2	10.50 ± 0.71	56.00				
	Yok	89	10.92 ± 4.23	45.78	Z: -0.548	0.58			

T: Bağımsız Örneklem T Testi; Z: Mann Whitney U Testi; *p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 26' ya baktığımızda; araştırma grubunun hakaret suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0.05$); anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiş olup ($p\leq 0.05$), hakaret suçundan dolayı kaydı bulunan kişilerin anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk tutum puanlarının daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma grubunun mala zarar verme suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre COPE, KAET-Ç ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 27' de yer almaktadır.

Tablo 27.

Mala Zarar Verme Suçundan Dolayı Kaydı Bulunma Durumlarına Göre COPE, KAET-Ç ve Alt boyut puanlarının karşılaştırılması

N=91			Mala Zarar Verme	N	Ort. ± S. Sapma	Sıra Ort.	Test ist.	p
COPE	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Var	16	47.69 ± 8.38	40.56	T: -0.979	0.33
			Yok	75	50.01 ± 8.68	47.16		
		Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu	Var	16	49.13 ± 7.79	38.97	T: -1.099	0.28
			Yok	75	51.49 ± 7.84	47.50		
	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu	Var	16	96.81 ± 15.13	39.59	T: -1.122	0.27
			Yok	75	101.51 ± 15.21	47.37		
	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu		Var	16	42.06 ± 9.68	47.22	T: 0.146	0.88
			Yok	75	41.71 ± 8.69	45.74		
KAET-Ç	Anne	Duygusal Sıcaklık	Var	16	19.94 ± 5.11	48.31	Z: -0.387	0.70
			Yok	75	19.52 ± 4.71	45.51		
	Anne	Aşırı Koruyuculuk	Var	16	21.06 ± 4.96	46.09	Z: -0.016	0.99
			Yok	75	20.99 ± 3.85	45.98		
	Anne	Reddedicilik	Var	16	11.25 ± 4.60	48.81	Z: -0.474	0.64
			Yok	75	10.53 ± 3.93	45.40		
	Anne	Duygusal Sıcaklık	Var	16	19.44 ± 5.13	49.59	T: 0.358	0.72
			Yok	75	18.97 ± 4.62	45.23		
	Baba	Aşırı Koruyuculuk	Var	16	21.19 ± 5.41	51.19	T: 0.736	0.46
			Yok	75	20.36. ± 3.76	44.89		
	Baba	Reddedicilik	Var	16	10.38. ± 3.88	41.91	Z: -0.692	0.49
			Yok	75	11.03. ± 4.27	46.87		

T: Bağımsız Örneklem T Testi; Z: Mann Whitney U Testi; *p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 27' ye baktığımızda; araştırma grubunun mala zarar verme suçundan dolayı kaydı bulunma durumlarına göre sorun odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma, işlevsel olan başa çıkma, işlevsel olmayan başa çıkma, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk baba reddedicilik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir (p>0.05).

Cope Ölçeği Yordayıcıları

Araştırma grubunun sorun odaklı başa çıkma tutum puanlarının yordayıcılarına ilişkin analiz sonuçları Tablo 28' de yer almaktadır.

Tablo 28.

Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutum Puanlarının Yordayıcıları

		Sorun Odaklı Başa Çıkma Tutumu					Anova		
Model	Bağımsız Değişkenler	B	β	t	p	R ²	F	p	
1	Sabit Değer	40.34		7.21	0.00*	0.06	1.788	0.16	
	Anne	Duygusal Sıcaklık	0.42	0.23	1.88				0.06
		Aşırı Koruyuculuk	0.05	0.02	0.20				0.85
		Reddedicilik	0.00	0.00	-0.01				0.99
2	Sabit Değer	38.47		7.45	0.00*	0.10	3.311	0.02*	
	Baba	Duygusal Sıcaklık	0.57	0.31	2.57				0.01*
		Aşırı Koruyuculuk	0.04	0.02	0.16				0.87
		Reddedicilik	-0.05	-0.02	-0.21				0.84
3	Sabit Değer	38.87		6.81	0.00*	0.10	1.628	0.15	
	Anne	Duygusal Sıcaklık	0.02	0.01	0.07				0.94
		Aşırı Koruyuculuk	-0.12	-0.06	-0.31				0.76
		Reddedicilik	-0.06	-0.03	-0.14				0.89
	Baba	Duygusal Sıcaklık	0.56	0.30	1.70				0.09
		Aşırı Koruyuculuk	0.13	0.06	0.34				0.74
		Reddedicilik	0.02	0.01	0.04				0.97
	4	Sabit Değer	57.94		3.00				0.00*
Anne		Duygusal Sıcaklık	-0.01	-0.01	-0.03	0.97			
		Aşırı Koruyuculuk	-0.13	-0.06	-0.34	0.74			
		Reddedicilik	-0.14	-0.07	-0.31	0.76			
Baba		Duygusal Sıcaklık	0.65	0.35	1.91	0.06			
		Aşırı Koruyuculuk	0.10	0.05	0.27	0.79			
		Reddedicilik	0.05	0.03	0.12	0.90			
Yaş		-1.03	-0.10	-0.90	0.37				
Eğitim Durumu	-0.80	-0.06	-0.56	0.58					

*p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 28' deki çoklu regresyon analiz sonuçlarına baktığımızda;

Model 1 için: Anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik puanlarının sorun odaklı başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları gözlenmiştir (p>0.05).

Model 2 için: Baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik puanlarının sorun odaklı başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları (p>0.05); baba duygusal sıcaklık puanlarının sorun odaklı başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olduğu gözlenmiş olup

($p \leq 0.05$), baba duygusal sıcaklık puanları arttıkça sorun odaklı başa çıkma tutum puanlarının da arttığı sonucuna varılmıştır.

Model 3 için: Anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik puanlarının sorun odaklı başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları gözlenmiştir ($p > 0.05$).

Model 4 için: Anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik puanlarının, yaş, eğitim durumlarının sorun odaklı başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları gözlenmiştir ($p > 0.05$).

Araştırma grubunun duygu odaklı başa çıkma tutum puanlarının yordayıcılarına ilişkin analiz sonuçları Tablo 29' da yer almaktadır.

Tablo 29.

Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutum Puanlarının Yordayıcıları

Model	Bağımsız Değişkenler	Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumu				R ²	Anova		
		B	β	t	p		F	p	
1	Sabit Değer	42.06		8.27	0.00*	0.06	1.751	0.16	
	Anne	Duygusal Sıcaklık	0.31	0.19	1.53				0.13
		Aşırı Koruyuculuk	0.17	0.09	0.70				0.49
		Reddedicilik	-0.06	-0.03	-0.24				0.81
2	Sabit Değer	39.90		8.43	0.00*	0.09	2.717	0.05*	
	Baba	Duygusal Sıcaklık	0.34	0.20	1.69				0.10
		Aşırı Koruyuculuk	0.26	0.14	1.10				0.27
		Reddedicilik	-0.06	-0.03	-0.28				0.78
3	Sabit Değer	40.12		7.69	0.00*	0.09	1.426	0.21	
	Anne	Duygusal Sıcaklık	0.09	0.05	0.30				0.76
		Aşırı Koruyuculuk	-0.15	-0.08	-0.42				0.67
		Reddedicilik	-0.15	-0.08	-0.36				0.72
	Baba	Duygusal Sıcaklık	0.29	0.17	0.96				0.34
		Aşırı Koruyuculuk	0.37	0.19	1.08				0.29
Reddedicilik		0.08	0.04	0.20	0.84				
4	Sabit Değer	63.14		3.59	0.00*	0.12	1.362	0.23	
	Anne	Duygusal Sıcaklık	0.05	0.03	0.16				0.87
		Aşırı Koruyuculuk	-0.16	-0.08	-0.46				0.65
		Reddedicilik	-0.24	-0.12	-0.59				0.56
	Baba	Duygusal Sıcaklık	0.40	0.24	1.30				0.20
		Aşırı Koruyuculuk	0.34	0.18	0.99				0.33
		Reddedicilik	0.12	0.06	0.31				0.76
Yaş	-1.23	-0.13	-1.19	0.24					

Eğitim Durumu	-1.03	-0.09	-0.79	0.43
---------------	-------	-------	-------	------

* $p \leq 0.05$: İlişki Anamlı

Tablo 29' daki çoklu regresyon analiz sonuçlarına baktığımızda;

Model 1 için: Anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik puanlarının duygusal odaklı başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları gözlenmiştir ($p > 0.05$).

Model 2 için: Baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik puanlarının duygusal odaklı başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları gözlenmiştir ($p > 0.05$).

Model 3 için: Anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik puanlarının duygusal odaklı başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları gözlenmiştir ($p > 0.05$).

Model 4 için: Anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik puanlarının, yaş, eğitim durumlarının duygusal odaklı başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları gözlenmiştir ($p > 0.05$).

Araştırma grubunun işlevsel olan başa çıkma tutum puanlarının yordayıcılarına ilişkin analiz sonuçları Tablo 30' da yer almaktadır.

Tablo 30.

İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutum Puanlarının Yordayıcıları

Model	Bağımsız Değişkenler	İşlevsel Olan Başa Çıkma Tutumu				R ²	Anova	
		B	β	t	p		F	p
1	Sabit Değer	82.39		8.39	0.00*	0.07	2.063	0.11
	Anne							
	Duygusal Sıcaklık	0.73	0.23	1.87	0.07			
	Aşırı Koruyuculuk	0.22	0.06	0.48	0.64			
2	Sabit Değer	78.37		8.62	0.00*	0.11	3.471	0.02*
	Baba							
	Duygusal Sıcaklık	0.91	0.28	2.34	0.02*			
	Aşırı Koruyuculuk	0.30	0.08	0.67	0.51			
3	Sabit Değer	78.99		7.88	0.00*	0.11	1.749	0.12
	Reddedicilik	-0.10	-0.03	-0.26	0.79			

4	Anne	Duygusal Sıcaklık	0.11	0.04	0.20	0.84			
		Aşırı Koruyuculuk	-0.26	-0.07	-0.40	0.69			
		Reddedicilik	-0.21	-0.06	-0.27	0.79			
	Baba	Duygusal Sıcaklık	0.85	0.26	1.46	0.15			
		Aşırı Koruyuculuk	0.49	0.13	0.75	0.45			
		Reddedicilik	0.09	0.03	0.13	0.90			
	Sabit Değer		121.08		3.58	0.00*			
	Anne	Duygusal Sıcaklık	0.04	0.01	0.06	0.95			
		Aşırı Koruyuculuk	-0.29	-0.08	-0.43	0.67			
		Reddedicilik	-0.38	-0.10	-0.49	0.63			
	Baba	Duygusal Sıcaklık	1.06	0.33	1.77	0.08	0.13	1.570	0.15
		Aşırı Koruyuculuk	0.44	0.12	0.67	0.51			
Reddedicilik		0.17	0.05	0.23	0.82				
Yaş		-2.26	-0.12	-1.14	0.26				
Eğitim Durumu		-1.83	-0.08	-0.73	0.47				

*p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 30' daki çoklu regresyon analiz sonuçlarına baktığımızda;

Model 1 için: Anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik puanlarının işlevsel olan başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları gözlenmiştir (p>0.05).

Model 2 için: Baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik puanlarının işlevsel olan başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları (p>0.05); baba duygusal sıcaklık puanlarının işlevsel olan başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olduğu gözlenmiş olup (p≤0.05), baba duygusal sıcaklık puanları arttıkça işlevsel olan başa çıkma tutum puanlarının da arttığı sonucuna varılmıştır.

Model 3 için: Anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik puanlarının işlevsel olan başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları gözlenmiştir (p>0.05).

Model 4 için: Anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik puanlarının, yaş, eğitim durumlarının işlevsel olan başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları gözlenmiştir (p>0.05).

Araştırma grubunun işlevsel olmayan başa çıkma tutum puanlarının yordayıcılarına ilişkin analiz sonuçları Tablo 31’ de yer almaktadır.

Tablo 31.

İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutum Puanlarının Yordayıcıları

Model	Bağımsız Değişkenler	İşlevsel Olmayan Başa Çıkma Tutumu				R ²	Anova		
		B	β	t	p		F	p	
1	Sabit Değer	36.29		6.80	0.00*	0.18	6.292	0.00*	
	Anne	Duygusal Sıcaklık	-0.17	-0.09	-0.80				0.42
		Aşırı Koruyuculuk	-0.01	-0.01	-0.05				0.96
		Reddedicilik	0.85	0.39	3.51				0.00*
2	Sabit Değer	34.48		6.97	0.00*	0.21	7.830	0.00*	
	Baba	Duygusal Sıcaklık	-0.15	-0.08	-0.70				0.49
		Aşırı Koruyuculuk	-0.01	0.00	-0.02				0.98
		Reddedicilik	0.94	0.44	4.35				0.00*
3	Sabit Değer	35.85		6.62	0.00*	0.23	4.094	0.00*	
	Anne	Duygusal Sıcaklık	-0.26	-0.14	-0.85				0.40
		Aşırı Koruyuculuk	0.01	0.00	0.02				0.99
		Reddedicilik	0.14	0.06	0.34				0.74
	Baba	Duygusal Sıcaklık	0.04	0.02	0.14				0.89
		Aşırı Koruyuculuk	-0.02	-0.01	-0.05				0.96
Reddedicilik		0.82	0.39	2.13	0.04*				
4	Sabit Değer	35.60		1.92	0.06	0.23	3.000	0.01*	
	Anne	Duygusal Sıcaklık	-0.26	-0.14	-0.83				0.41
		Aşırı Koruyuculuk	0.01	0.00	0.02				0.98
		Reddedicilik	0.14	0.07	0.33				0.74
	Baba	Duygusal Sıcaklık	0.04	0.02	0.12				0.91
		Aşırı Koruyuculuk	-0.02	-0.01	-0.04				0.97
Reddedicilik		0.82	0.39	2.08	0.04*				
Yaş		-0.02	0.00	-0.01	0.99				
Eğitim Durumu		0.17	0.01	0.12	0.90				

*p≤0.05: İlişki Anlamlı

Tablo 31’ deki çoklu regresyon analiz sonuçlarına baktığımızda;

Model 1 için: Anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk puanlarının işlevsel olmayan başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları (p>0.05); anne reddedicilik puanlarının işlevsel olmayan başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olduğu gözlenmiş olup (p≤0.05), anne reddedicilik puanları arttıkça işlevsel olmayan başa çıkma tutum puanlarının da arttığı sonucuna varılmıştır.

Model 2 için: Baba aşırı koruyuculuk, baba duygusal puanlarının işlevsel olmayan başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları (p>0.05); baba reddedicilik puanlarının işlevsel olmayan başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olduğu gözlenmiş olup

($p \leq 0.05$), baba reddedicilik puanları arttıkça işlevsel olmayan başa çıkma tutum puanlarının da arttığı sonucuna varılmıştır.

Model 3 için: Anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk puanlarının işlevsel olmayan başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları ($p > 0.05$); baba reddedicilik puanlarının işlevsel olmayan başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olduğu gözlenmiş olup ($p \leq 0.05$), baba reddedicilik puanları arttıkça işlevsel olmayan başa çıkma tutum puanlarının da arttığı sonucuna varılmıştır.

Model 4 için: Anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk puanlarının, yaş, eğitim durumlarının işlevsel olmayan başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadıkları ($p > 0.05$); baba reddedicilik puanlarının işlevsel olmayan başa çıkma tutum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olduğu gözlenmiş olup ($p \leq 0.05$), baba reddedicilik puanları arttıkça işlevsel olmayan başa çıkma tutum puanlarının da arttığı sonucuna varılmıştır.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu çalışmada suçta sürüklenen ergenlerde algılanan ebeveyn tutumları ve başa çıkma tarzları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada ayrıca sosyo demografik bilgi formundaki sorular ile araştırmanın kapsamı geniş tutulmaya çalışılmıştır. Literatürde ebeveyn tutumları ve başa çıkma tarzları yönelik birçok araştırma bulunmasına rağmen suçta sürüklenen ergenler üzerinde ebeveyn tutumları ve başa çıkma tarzlarının birlikteliğini değerlendiren çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple araştırmamızın literatürdeki çalışmalarla tartışılması bu kısıtlılık çerçevesinde yapılmıştır.

Araştırmamızda sorun odaklı, duygu odaklı ve işlevsel olan başa çıkma dereceleri hem anne hem de babanın algılanan duygusal sıcaklık derecesiyle aynı yönde ilişkili olduğu, işlevsel olmayan başa çıkma tutumlarının ise anne duygusal sıcaklık davranışıyla negatif yönde ilişkili olduğu, hem anne hem baba reddediciliği ile aynı yönde ilişki içinde olduğu bulunmuştur. Çatışma çözümünde ebeveynlerin uygun başa çıkma tutumlarını kullanmasının ergenin uygun baş etme stillerini öğrenebilmesi için önemli olduğu belirtilmektedir (Bulut, 2010) Ergenlik döneminde, aile ve yakın arkadaş çevresiyle kurulan ilişkiler ergenin geliştirdiği, işlevsel ve işlevsel olmayan başa çıkma örüntüleri üzerinde etkili olmaktadır (Basut ve Erden, 2005). Bu sonuçlara göre ebeveynlerin olumsuz tutumlarının ergenlerin olumsuz durumlar karşısında başa çıkma mekanizmalarını sağlıklı kullanamamalarına sonucunda problem oluşturabilecek davranışlara yönelebilmelerde etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmamızda katılımcıların eğitim düzeyine göre anne duygusal sıcaklık, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba reddedicilik tutum puanları arasında

anlamalı bir farklılık gözlenmiş olup ortaokul ve üstünde eğitime sahip olan kişilerin okuryazar/ilkokul mezunu olan kişilere kıyasla anne duygusal sıcaklık, baba duygusal sıcaklık puanlarının daha yüksek, anne reddedicilik, baba reddedicilik puanlarının daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. İdeal ebeveyn tutumu olarak kabul gören demokratik tutumda ailede çocuk ve ebeveynler arası iletişim kanalları açıktır. Aile çocuğa destek verdiği gibi ona özerk bir alan da sağlar. Demokratik tutumun egemen olduğu ailelerde çocuklar anne ve babalarının değerlerini içselleştirirler. Bu içselleştirme çocukların psikolojik gelişimi ve uyumuna olumlu katkı sağlar. Yapılan araştırma sonuçları (Spera, 2005 & Steinberg 2001) bu tarz tutumların akademik başarıdan arkadaşlarla uyumlu ilişkilere kadar çok sayıda alanda olumlu sonuçla ilişkili olduğunu göstermiştir(Sümer ve ark. 2010).Toprakyan (2016) akademik erteleme ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi ele aldığı çalışmasında Otoriter anne-baba tutumu puanları arttıkça akademik erteleme puanlarının da artış gösterdiği görülmüştür. Yine Toprakyanın aktardığına göre Taris ve arkadaşlarının (1996) yaptığı çalışmada anne-baba tutumunun eğitim başarı üzerine etkisi incelenmiştir. Ebeveynlerini demokratik olarak algılayan ergenlerde eğitimlerin kesintiye uğramadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırma bulguları ailede hakim olan ebeveyn tutumunun ergenlerin eğitim durumunu, başarısını etkilediğini düşündürmüştür.

Araştırmamızda sorun odaklı başa çıkma tutum puan ortalamasının 49.60 olduğu; duygu odaklı başa çıkma tutum puan ortalamasının 51.08, işlevsel olan başa çıkma tutum puan ortalamasının 100.68, işlevsel olmayan başa çıkma tutum puan ortalamasının 41.77 olduğu gözlenmiştir. Ortaya çıkan verilere göre araştırmaya katılan suça sürüklenen ergenlerin işlevsel olan başa çıkma tutumları olarak ele aldığımız sorun odaklı ve duygu odaklı başa çıkma stratejilerini işlevsel olmayan stillerine göre daha fazla kullanılmıştır. Araştırma bulgusunun literatürle farklı olduğu gözlenmiştir. Erden (2006) 'in suça sürüklenen ve sürüklenmeyen ergenler üzerinde yaptığı araştırmada suça sürüklenen ergenlerin aktif başa çıkma puan ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmacı kullanılan diğer başa çıkma tutumlarının etkisinin az olması ya da kullanılan başa çıkma stratejisinin duruma uygun olmaması gibi faktörlerin durumda etkili olabileceğini ifade etmiştir. Tezcan

(2015) 'ın Lazarus ve folkmandan (1985) aktardığına göre başa çıkma karmaşık bir süreç olduğunu ve farklı başa çıkma yöntemlerinin aynı anda kullanılabilir. Başa çıkma tutumlarının değişkenleri ele alındığında, kişi içerisinde bulunduğu durumu değiştirebileceği, üstesinden gelebileceğine yönelik bir algı oluşturduğunda daha çok aktif yöntemlere başvurduğu, durumun değiştirilemez olduğu algısı hakim olduğunda duygu odaklı mekanizmalara yöneldikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (Şahin ve durak, 1995; Palancı, 2000)

Araştırmamızda anne aşırı koruyuculuk tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiş olup ailesinde herhangi bir nedenle göç etme geçmişi olan kişilerin ailesinde göç geçmişi olmayan kişilere kıyasla anne aşırı koruyuculuk puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Literatürde göç ve ebeveyn tutumlarına yönelik araştırmaya rastlanmamıştır. Ebeveynler çocuklarının daima korunmaya muhtaç olduğunu ve aksi durumda başlarına kötü bir şey geleceği endişesindedirler (Kulaksızoğlu, 2011).Toplumumuzda özellikle annelerin koruyucu tutuma sıklıkla başvurduğu bilinmektedir. (Alisinanoğlu, 2003). Araştırma verilerimiz de sadece annelerin aşırı koruyucu oldukları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Aileler ekonomik sorunlar, yaşadığı çevrenin aileye olumsuz etkisinin olması gibi nedenlerle göç etme davranışlarında bulunabilmektedirler. Suça sürüklenen çocukların aileleri de yaşadıkları çevrede suç işleme oranının fazla olması, çocuklarının birden fazla kez suça sürüklenmesi nedeniyle adli yönden işleme tabi tutulması, ceza alması gibi süreçlerin sonucunda aileler çocuklarının tekrar suça karışacak endişesiyle, yaşadıkları çevreden uzaklaşma, göç etme eğiliminde olabilmektedirler. Bu eğilim ailenin koruyucu tutum geliştirmesine neden olabilir.

Araştırmamızda daha önce intihar etme durumlarına göre baba aşırı koruyuculuk tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiş olup ($p \leq 0.05$), daha önce intihar eden kişilerin intihar etmeyen kişilere kıyasla baba aşırı koruyuculuk puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ailelerin problem çözme becerilerinin yetersiz olması ve çocuklarına model olamamaları, stresli durumlarda uyumsuz davranışların (kendine zarar verme gibi) gelişimine aracılık ediyor olabilir. Aktepe ve arkadaşlarının (2014) aktardığına göre Tulloch ve arkadaşları (1997) yaptığı çalışmada aile-ergen arasındaki iletişim zayıflığının kendine zarar verme davranışı ile güçlü birliktelik gösterdiğini bildirilmiştir. Yine

çatışma durumunda ebeveynlerin uygun başa çıkma tutumlarına başvurmalarının ergenin doğru başa çıkma mekanizmalarını kullanabilmesi adına önemli olduğu bildirilmiştir (Bulut, 2010). Aktepe ve arkadaşları(2014) kendi yaptıkları çalışmada ise kendine zarar veren ergenlerin ailelerinin problem çözme becerilerinin anlamlı oranda sağlıklı olduğu tespit etmişlerdir. Yine başka bir çalışmada Engin (2015) aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ile içe dönüklük/depresyon arasında pozitif ve anlamlı ilişki olduğu sonucunu bulmuştur. Literatürde aşırı koruyucu tutum ile intihar ilişkisine yönelik bulguya rastlanmamıştır. Ebeveynlerinin sağlıklı destek ve tutumlarından mahrum kalan ergenlerin yaşadığı depresif durum içerisinde çözüm yolu bulamadığı, çaresiz kaldığı ve kendine zarar verme, intihar girişimi davranışlarını sergilemesine neden olabilir.

Araştırmamızda hırsızlık suçu işleyenlerde anne reddedicilik tutumu ve baba aşırı koruyucu tutumu diğer suç tiplerinden daha fazla bulunmuştur. Hakaret suçu işleyenlerde ise anne duygusal sıcaklığı ve koruyucu tutumları diğer suç tiplerine göre daha az bulunmuştur. Literatürde Ebeveyn tutumları ve suç türlerinin birlikteliğinin değerlendirildiği kısıtlı çalışma mevcuttur. Bu çalışmalardan bir tanesinde Muftić ve Updegrove, (2017) Olumsuz ebeveyn tutumlarına maruz kalan, düşük öz denetime sahip olan erkeklerin daha fazla hırsızlık suçu işlediklerini belirtmiştir. Ebeveyn tutumları suç birlikteliğini aydınlatmak adına yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuç

Sorun odaklı, duygu odaklı ve işlevsel olan başa çıkma dereceleri hem anne hem de babanın algılanan duygusal sıcaklık derecesiyle aynı yönde ilişkili olduğu, işlevsel olmayan başa çıkma tutumlarının ise anne duygusal sıcaklık davranışıyla negatif yönde ilişkili olduğu, hem anne hem baba reddediciliği ile aynı yönde ilişki içinde olduğu bulunmuştur.

Başa çıkma tutumları katılımcıların yaşı, kardeş sayısı, suç tekrarı, ilk suç işleme yaşı ile ilişkisiz bulunmuştur.

Eğitim seviyesi okuryazar-ilkokul olan katılımcıların ortaokul ve üstü olan katılımcılara göre anne ve baba duygusal sıcaklık düzeyi daha düşük bulunurken anne ve baba reddediciliği daha yüksek bulunmuştur.

Başa çıkma tarzları veya algılanan ebeveyn tutumları ailede suç işleyen birey olup olmaması, geliri düzeyi, anne-babanın eğitimi, aile tipi, suçun mükerrer olup olmaması, suçu kiminle işlemiş olmaları açısından farklılık göstermemiştir.

Suç tiplerinin başa çıkma tutumları açısından farklılık göstermemiştir. Fakat hırsızlık suçu işleyenlerde anne reddedicilik tutumu ve baba aşırı koruyucu tutumu diğer suç tiplerinden daha fazla bulunmuştur. Hakaret suçu işleyenlerde ise anne duygusal sıcaklığı ve koruyucu tutumları diğer suç tiplerine göre daha az bulunmuştur.

İntihar girişimi olan suça sürüklenen ergenlerin intihar girişimi olmayan kişilere göre baba aşırı koruyuculuğunun yüksek olduğu bulunmuştur.

Ailesinde göç etme geçmişi bulunan suça sürüklenen ergenlerin ile göç geçmişi olmayanlara göre anne aşırı koruyuculuğunun yüksek olduğu sonucu çıkmıştır.

6.2 Öneriler

Bu bölümde ceza infaz kurumlarında çalışan mesleki personellere ve diğer araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Araştırmacılar literatüre katkı sağlamak adına çalışmamızdan farklı olarak suça sürüklenmeyen ergen grubu ve kız çocuklarını çalışmalarına dahil edebilirler. Yapılan araştırmalarda görüldüğü üzere ebeveynlerin eğitim düzeyleri düşük seviyededir. Nasıl ki eğitim hayatının devamlılığı çocuğun suça sürüklenmesinde önleyici bir rol üstleniyorsa aileler için de düzenli eğitimlerin olacağı bir sistemin hayata geçirilmesi önemli olabilir. Ebeveynler ve çocuk arasındaki iletişimin becerilerini arttırmak adına etkili ebeveyn tutumları ve diğer iletişim konularının yer alacağı anne baba okullarının faaliyet göstermesi faydalı olabilir. Çalışmamızın örneklem grubu Türkiye'deki tüm suça sürüklenen çocukları temsil etmemektedir. Yapılacak çalışmalarda örneklem grubu ve coğrafi bölgelerin geniş tutulması, farklı ölçeklerin kullanılması faydalı olabilir. Literatürde suça sürüklenen çocuklar üzerinde sınırlı sayıda araştırma mevcuttur. Farklı konuların araştırmaya dahil edilmesi çocuk suçluluğunun nedenlerini anlama ve çözüm üretme adına faydalı olacak, alan yazına katkı sağlayacaktır.

Ceza infaz kurumunda görev yapan psikolog, sosyal hizmet uzmanlarının iyileştirme faaliyetleri kapsamında yürüttükleri çalışmalarda aile eğitimlerine daha fazla zaman ayırmalı, mevcutta yürütülen programların geliştirilmesine yönelik araştırmalar organize etmesi fayda sağlayabilir. Ceza infaz kurumlarında suça sürüklenen çocuklar ve ailelerine yönelik yapılan iyileştirme faaliyetlerinin devamlılığı olmalıdır. Bu sebeple Suça sürüklenen çocuklarının takibinin sağlanması adına tahliye sonrasını da kapsayacak şekilde kamu kurum ve kuruluşlarının koordineli çalışmalar yürütmesi, bilimsel araştırma ve projeler

aracılığıyla suçun önlenmesine yönelik faaliyetlerin hayata geçirilmesi katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, G , Demir, A , Görmez, D , Keser, İ . (2015). Aile ve Çocuk Suçluluğu İlişkisi. Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal vol 1, no Suppl2
- Afşin, R. , Öğretir, Ö.A. (2018). Suça sürüklenen çocuklar ile sürüklenmeyen çocukların algıladıkları anne baba tutumları ile ebeveyn bağlanma stillerinin karşılaştırılarak incelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,17 (66) , 384-400
- Afşin, R. (2017) Suça sürüklenen çocuklar ile suça sürüklenmeyen çocukların algıladıkları anne ve baba tutumları, bağlanma stilleri ve benlik algılarının incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri enstitüsü, Ankara
- Ağargün, M. Y.,Beşiroğlu, L., Kıran, Ü. K., Özer, Ö. A., ve Kara, H. (2005). COPE Başa Çıkma Tutumlarını Değerlendirme Ölçeği: Psikometrik Özelliklere İlişkin Bir Ön Çalışma. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 6, 221–226.
- Akça, P.R. (2012) Ana babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları. Uluslararası hakemli sosyal bilimler e-dergisi, 29, 1-13.
- Akduman, G.G. , Akduman, B. , Cantürk, G. (2007). Ergen suçluluğunda bazı kişisel ve ailesel özelliklerin incelenmesi. Türk Pediatri Arşivi 2007; 42: 156-61
- Aksoy A. , ÖGEL K. (2004) Tutuklu ve hükümlü ergenlerle ilgili yapılan tezlerin özetleri. adalet bakanlığı ceza ve tevkifevleri genel müdürlüğünün gözetimindeki çocuklara yönelik hizmetlerin iyileştirilmesi projesi ihtiyaçların belirlenmesi çalışması, yeniden sağlık ve eğitim derneği, İstanbul 2004.

- Aktepe, E. , Çalışkan, S. , Sönmez, Y. (2014) Kendine zarar veren ergenlerin aile işlevlerinin ve benlik saygılarının saptanması: Olgu-kontrol çalışması. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2014; 15:69-76
- Algünerhan, R. (2017). 12-14 yaşındaki ergenlerde algılanan anne baba tutumları benlik algısı ve psikolojik sağlamlık. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.
- Alisinanoğlu, F. (2003). Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(1), 97-107.
- Altıntaş, M. (2011). Suç işleyenlerde çocukluk çağı travması, dissosiasyon ve başa çıkma tutumları: kontrollü bir çalışma. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul
- Arabacı, B.L. , Taş, G. (2017). Çocuklarda suça sürükleyen faktörler ruhsal problemler ve hemşirelik bakımı. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi 2017;8(2):110–117
- Aysal, N. (2014) Stres algısı, başa çıkma, kişilik ve sağlık arasındaki ilişkinin etkileşimsel stres ve başa çıkma modelinde incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Okan Üniversitesi, İstanbul
- Baker, J. P.,and Berenbaum, H. (2007). Emotional approach and problem-focused coping: A comparison of potentially adaptive strategies. Cognition and Emotion, 21(1), 95–118.
- Baki, G. (2018). Obsesif kompulsif bozukluğu olan çocuk ve ergenlerin ebeveynlerinde başa çıkma tutumları ile ilişkili durumlar. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi tıp fakültesi, Çocuk-ergen ruh sağlığı ve hastalıkları anabilim dalı. Trabzon
- Balcıoğlu, İ (2001). Şiddet ve Toplum, İstanbul: Bilge Yayıncılık, 1. Baskı, s.203
- Balcıoğlu, İ. , Kocabaşoğlu, N. , Savrun, B. M. (2000). Suç, göç, çocuk Yeni symposium; 2000; 38(2) : 51-55
- Baltaş, A. ve Baltaş, Z.(2000). Stres ve Başa Çıkma Yolları. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Basut, E. (2004) Suça Yönelen ve Yönelmeyen Ergenlerin Stres, Stresle Başa Çıkma ve Kişilik Örüntüleri Yönünden İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Basut, E. , Erden, G. (2005) Suça yönelen ve yönelmeyen ergenlerin stres belirtileri ve stresle başa çıkma örüntüleri yönünden incelenmesi. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi: 12 (2) 2005
- Basut, E. (2006). Stres, başa çıkma ve ergenlik. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi : 13 (1) 2006
- Beşer N. Arabacı L, Uzunoğlu G.,Bilaç Ö. , Ozan E. (2019). Suça itilmiş ergenlerde ebeveyn tutumu ve çocukluk çağı travmalarının belirlenmesi. Klinik Psikiyatri 2019;22:219-227
- Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi. 20 Kasım 1989. Erişim tarihi:
10.04.2020.http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/birlesmismilletler.pdf
- Budak, S. (2003). Psikoloji Sözlüğü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Bulut, F. (2010). Ergenlerde görülen kural dışı davranışların aile işlevselliği, aile risk faktörü ve yaşam kalitesi açısından incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Bülbül, S. , Doğan, S. (2016) Suça sürüklenen çocukların durumu ve çözüm önerileri. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi 2016; 59: 31-36
- Carver, C. S.,Scheier, M. F., and Weintraub, J. K. (1989). Assessing coping strategies: A theoretically based approach. Journal of Personality and Social Psychology, 56(2), 267–283.
- Ceylan, Ö. (2017) Anne baba tutumları ile çocuğun sosyalleşme süreci arasındaki ilişki: Okul öncesi örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul
- Chang, E C. (2002). Predicting suicide ideation in an adolescent population: Examining the role of social problem solving as a moderator and a mediator. Journal of Personality and Individual Differences, 32, 1279-1291.
- Çocuk Koruma Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>
Erişim tarihi: 4 Şubat 2020

- Dirik, G. , Yorulmaz, O. , Karancı, N. (2015). Çocukluk Dönemi Ebeveyn Tutumlarının Değerlendirilmesi: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları-Çocuk Formu. Türk Psikiyatri Dergisi 2015;26(2):123-30
- Dodge, K.A. , Price, J.M. (1984). On the relation between social information processing and socially competent in competent behavior in early school-aged children. Child Development, 65, 1385-1397.
- Dursun, A. (2010). Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi dokuz eylül üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü, İzmir
- Engin, E.C. (2015). Bir aile hekimliği bölgesinde kayıtlı 6-18 yaş arası çocuk ve ergenlerde görülen davranış ve uyum problemlerinin; bu çocuk ve ergenlerin ailelerinin demografik özellikleri, tutum ve davranışlarıyla olan ilişkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Erden, G. (2006). İslahevinde ve tutukevinde kalan ergenlerin stresle başa çıkma örüntüleri. Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ersen, H. , İlnem, C.M. , Havle, N. , Yener, F. , Karamustafaoğlu, N. , İpekçioğlu, D. (2011) Suç işlemiş kadınların sosyo demografik özellikleri, anne-baba tutumları ve öfke ifade biçimlerinin değerlendirilmesi. Klinik psikiyatri 2011; 14-218-229
- Ertaş, İ. (2020). Lise öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları ve stresle baş edebilme yaklaşımının öznel iyi oluş düzeylerini yordaması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi. Konya.
- Farrington, D.P. (2006). Childhood Risk Factors and Risk-Focussed Prevention, Institute of Criminology University of Cambridge, Maguire M., Morgan R. and Reiner R. (Eds.) The Oxford Handbook of Criminology, 4th ed. Oxford, Oxford University Press.
- Fletcher J, Wolfe B. Long-term consequences of childhood ADHD on criminal activities. J Ment Health Policy Econ 2009;12(3):119-38

- Folkman, S. (1984). Personal control and stress and coping processes: A theoretical analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46(4), 839–852.
- Folkman, S. (2010). Stress, coping, and hope. *Psycho-Oncology*, 19(9), 901–908
- Folkman, S., Lazarus, R. S., Pimley, S., ve Novacek, J. (1987). Age differences in stress and coping processes. *Psychology and Aging*, 2(2), 171–184.
- Greening, L. (1997). Adolescents' and nonusers' social problem-solving skills. *Adolescence*, 32(125), 5-51.
- Gökçe, E. (2015). Çocukluk travmaları ve algılanan ebeveyn stillerinin suçla karışmış çocuklar üzerinde incelenmesi: Maltepe çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumu örneği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Bahçeşehir Üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü, İstanbul
- Günel, A. (2007). Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü, Konya
- Hoeve, M. , Dubas, S.J. , Veroni I. , Van der Laan, H. , & Smeenk, W. , JGerris, M.R. Jan (2009). The Relationship Between Parenting and Delinquency: A Meta-Analysis. *J Abnorm Child Psychol* (2009) 37:749–775
- Hong-Ping, W. , Fang-Ru, Y. (2011). Social-psychological factors contributing to male juvenile delinquency. *Zhongguo Dang Dai Er Ke Za Zhi*. 2011 Nov;13(11):904-7.
- Ireland, J.L. , Boustead, R. , Ireland, C.A (2005). Coping style and psychological health among adolescent prisoners: a study of young and juvenile offenders. *Journal of Adolescence* 28 (2005) 411–423
- Johnson, V. , Pandina, R.J (1991). Effects of the Family Environment on Adolescent Substance Use, Delinquency, and Coping Styles. *Am J Drug Alcohol Abuse* 1991;17(1):71-88
- Karasar, N. (2013). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

- Kaya, M. , Genç, M. , Kaya, B. , Pehlivan, E. (2007) Tıp fakültesi ve sağlık yüksekokul öğrencilerinde depresif belirti yaygınlığı, stresle başa çıkma tarzları ve etkileyen faktörler. Türk Psikiyatri Dergisi 2007; 18(2):137-146
- Kızmaz, Z (2004). Öğrenim düzeyi ve suç: Suç- okul ilişkisi üzerine sosyolojik bir araştırma. Fırat Üniversitesi sosyal bilimler dergisi. Cilt: 14, Sayı: 2, Sayfa: 291-319
- Kızmaz, Z., (2007) Mükerrer Suçlulukla İlişkili Değişkenler, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(2): 227-249
- Koç, M. (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı :17 Yıl :2004/2 (231-256 s.)
- Konkan, R., Erkuş, G. H., Güçlü, O., Şenormancı, Ö., Aydın, E., Ülgen, M. C., ve Sungur, M. Z. (2014). İntihar Girişiminde Bulunan Kişilerde Başa Çıkma Tutumları. Nöro Psikiyatri Arşivi, 51(1), 46–51
- Köknel, Özcan, (2001), Kimliğini Arayan Gençliğimiz, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kulaksızoğlu, A. (2011). Çocuk ve ergen eğitiminde anne baba tutumları. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kulaksızoğlu, A. (2019). Ergenlik psikolojisi. İstanbul: Remzi
- Loeber R, Farrington DP. Age–crime curve. In: Bruinsma G, Weisburd D, editors Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice. New York: Springer; 2014. p.12–18
- Muftić, R.L. , Updegrave, A.H, (2017). The Mediating Effect of Self-Control on Parenting and Delinquency: A Gendered Approach With a Multinational Sample. International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology 1–19
- Nadir, U. Annelerin Aile İşlevleri, Başa Çıkma Yolları ve Kişilik Özelliklerinin, Depresyon ve Kaygı Yakınmaları Üzerindeki Etkileri. Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi dergisi. 2016, 1(2), 110-126
- Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention. (2015). Risk Factors for Delinquency. Washington, D.C. 26 Ocak 2020 tarihinde

<https://www.ojjdp.gov/mpg/litreviews/Risk%20Factors.pdf> adresinden erişilmiştir.

Öğüt, O (2017) suça sürüklenen çocukların sosyo demografik özellikleri algılanan aile işlevselliğinin ve ebeveyn tutumlarının suça sürüklenme üzerine etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi Kocaeli Üniversitesi tıp fakültesi, Kocaeli

Öklük, Ö. (2018) Çocukluk dönemi travmatik yaşam olaylarına maruz kalmış yetişkin bireylerin benlik saygısı, kişilerarası ilişki tarzları ve baş etme becerilerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Özarlan, Z. , Fıstıkçı, N. , Keyvan, A. , Uğurad, I. , Saygılı, S. Depresyon hastalarının stres ile başa çıkma stratejileri. Marmara Medical Journal 2013; 26:130-5

Özel, E. , Zelyurt, H. (2016). Anne baba eğitiminin aile çocuk ilişkilerine etkisi. sosyal politika çalışmaları, 2016 ss: 9-34

Özgen, H. (2017). Çocukluk çağı ruhsal travmalarının ebeveyn tutumları üzerindeki yordayıcılığı. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi İstanbul Üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü, İstanbul

Özkaya, O.M. , Yakın, V. , Ekinci, T. (2008). Stres Düzeylerinin Çalışanların İş Doyumu Üzerine Etkisi Celal Bayar Üniversitesi Çalışanları Üzerine Ampirik Bir Araştırma. Yönetim ve Ekonomi 15/1 (2008) 163-179

Palancı, M. (2000). Algılanan kontrol düzeyine bağlı olarak farklılaşan stresle başa çıkma davranışları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Polat, O (2000). Adli tıp. İstanbul: Der yayınları

Roth S, Cohen LJ. Approach, avoidance, and coping with stress. AmPsychol.1986; 41: 813-819.

- Sevük, H.Y. (1998). Uluslararası sözleşmelerdeki ilkeler açısından çocuk suçluluğu ile mücadelede kurumsal yaklaşım. İstanbul: Beta Yayınevi
- Shader M. Risk factors for delinquency: An overview: US Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention; 2001.
- Shin, S. H., Cook, A. K., Morris, N. A., McDougale, R., ve Groves, L. P. (2016). The different faces of impulsivity as links between childhood maltreatment and young adult crime. *Preventive Medicine*, 88, 210–217.
- Spirito. A. , Stark, L.J. , ve Williams, C. (1988). Development of a brief coping check list for use pediatric populations. *Journal of Pediatric Psychology*. 13(4), 555-574
- Sümer, N. , Aktürk, G.E. , Helvacı, E. (2010). Anne-Baba Tutum ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye’de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, Haziran 2010, 13 (25), 42-59
- Şireli Ö, Esenkaya Z, Yaylalı H, Uğur Ç, Duman NS, Gül B, Günay M, Kılıç HT, Gürkan CK, Günay Kılıç B. Suça Karışmış Ergenlerin Psikiyatrik Değerlendirmesi: Olgu Serisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*: 21 (2) 2014
- Teker, K. (2010) Suçlu çocuklarda sosyo demografik özellikler ile ebeveyn tutum algısının çocuk suçluluğuna katkısı. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Tezcan, E. (2015).Ergenlerde Suça Sürüklenmenin Sosyal Psikolojik Arka Planı. Yayımlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir
- Toprakyaran, S (2016) Lise son sınıf öğrencilerinin anne baba tutumları ile akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi Haliç Üniversitesi, İstanbul
- Topçuoğlu, T (2014). Çocuk Suçluluğu ve Gelişimsel (Risk-odaklı) Suç Önleme. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 16 (Özel Sayı I):217-226, 2014

- Tunceroğlu Z. (2015) Suça sürüklenen çocuklarda mükerrerliğin irdelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul niversitesi adli tıp enstitüsü, İstanbul
- Tutuklu ocuklar zerine Bir Araştırma: Çocukların Suça Ynelmesinde Etkili Olan Toplumsal Nedenler ve çözüm nerileri Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 11 (1) , 49-73
- TK. Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri, 2018. 26 Ocak 2020 tarihinde <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30597> adresinden erişildi.
- Usta, A. (2004) ocuğun Ruhsal Süreçleri zerinde Ailenin Etkisi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl: 2004 Sayı: 548
- Wasserman G. A., Keenan K., Tremblay R.E., Coie, J.D., Herrenkohl T. I., et all., "Risk and Protective Factors of Child Delinquency", Child Delinquency Bulletin Series, 2003, April. Ss.: 1-10.
- Yalçın, F. (2010). Genç yetişkinlerin ocuk yetiştirme tutumları ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir
- Yavuzer, H. (1999). ocuk eğitimi el kitabı. İstanbul: Remzi kitabevi.
- Yavuzer, H. (2011). ocuk ve ergen eğitiminde anne baba tutumları. Timaş Yayınları. 1. Baskı 2011
- Yavuzer, H.(2018).ocuk ve Suç. İstanbul: Remzi kitabevi.
- Yazıcı, K. , Yazıcı, E. A. (2010). Drtselliliğin Nöroanatomik ve Nörokimyasal Temelleri. Psikiyatride güncel yaklaşımlar. 2010;2(2):254280
- Yerlikaya, E. E. (2009). Üniversite ğrencilerinin Mizah Tarzları İle Algılanan Stres,Kaygı ve Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Yıldız, A. (2015) Akıl hastalığı olmayan, suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş oniki-ondört yaş grubu çocukların suçun hukuki anlam ve sonuçlarını algılayabilme ve davranışlarını yönlendirebilme yeteneklerinin gelişip gelişmediği yönünden karşılaştırılması: olgukontrol alışması. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta
- Yılmaz, A. (2009). Suça yönelmiş ve yönelmemiş 14-18 yaş arası ergenlerin empati düzeylerinin ve ana-baba tutumlarının incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Yılmaz, B. (2018). Kadınların evlilikteki sorunlarla başa çıkma yöntemleri ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul

Yörükoğlu, A. Gençlik suçluluğu ile savaş.

[http://www.kriminoloji.com/Genclik_Suclulugu_ile_Savas-](http://www.kriminoloji.com/Genclik_Suclulugu_ile_Savas-YORUKOGLU.htm)

[YORUKOGLU.htm](http://www.kriminoloji.com/Genclik_Suclulugu_ile_Savas-YORUKOGLU.htm) Erişim tarihi: 21.04.2020

Yörükoğlu, A. (2015) Çocuk Ruh sağlığı. Özgür yayınları. 36. Basım

EKLER

Kişisel Bilgi Formu

Değerli katılımcı, bu çalışma bilimsel bir amaç için kullanılacaktır. Çalışmaya katılım tamimiyle gönüllülük temelinde olmalıdır. Anketlerde, sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplarınız tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Elde edilecek bilgiler bilimsel yayınlarda kullanılacaktır. Katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz çalışmayı sonlandırabilirsiniz. Katılımınız için teşekkür ederim.

- 1) **Yaş:**
- 2) **Cinsiyet:**
A: Kadın B: Erkek
- 3) **Eğitim Durumu:**
A) Okuryazar B)İlkokul Mezunu C) Ortaokul Mezunu D) Lise Mezunu E) Üniversite Mezunu
- 4) **Daha önce intihar etmeye çalıştınız mı?**
A) Evet B) Hayır
- 5) **Daha önce kendinize zarar verme davranışında bulundunuz mu?(vücudunu kesme, çizme, duvara yumruk atma, vücutta sigara söndürme gibi)**
A) Evet B) Hayır
- 6) **Ailede (anne,baba,kardeş) cezaevinde bulunan ya da suç geçmişi bulunan birey var mı?**
A) Evet B) Hayır
- 7) **Ailede herhangi bir nedenle göç etme geçmişi var mı?**
A) Evet B) Hayır
- 8) **Ailenin gelir durumunuz?**
A)0-2.000 tl B)2001-4.000 tı C)4001-6.000tl D)6.000 tl ve üzeri
- 9) **Kardeş sayınız (siz dâhil):.....**
- 10) **Annenizin eğitim durumu:**
A)Okuma-yazma bilmiyor B)ilkokul mezunu C)Ortaokul mezunu D) Lise mezunu E)Üniversite mezunu
- 11) **Babanızın eğitim durumu:**
A) Okuma-yazma bilmiyor B)ilkokul mezunu C)Ortaokul mezunu D) Lise mezunu E)Üniversite mezunu
- 12) **Aile Yapısı**
A)Çekirdek aile B)Geniş aile C)Parçalanmış aile(boşanma) D)Anne/baba vefat
- 13) **En uzun süre yaşadığınız yer: Köy () ilçe () Şehir ()**
- 14) **Hangi suçtan dolayı kaydınız bulunmaktadır? Birden fazla işaretleyebilirsiniz. Listede yoksa boşluğa yazınız.**

Uyusturucu () Hırsızlık () Kaçakçılık () Yaralama () Gasp/kapkaç () Cinsel taciz ()
İşkence () Öldürme () Tehdit () Hakaret () Dolandırıcılık () Sahtecilik () Mukavemet ()
Mala zarar Verme ()

Diğer varsa yazınız.....
- 15) **Suçun kaçınıcı tekrarı?.....**
- 16) **İlk suç işleme yaşı:**
- 17) **Suç eylemine kimlerle karıştı?**
A)Yalnız B)Aile üyeleriyle(.....) C)Arkadaşlarıyla

KAET-Ç

Aşağıda çocukluğunuz ile ilgili bazı ifadeler yer almaktadır.

Anketi doldurmadan önce aşağıdaki yönergeyi lütfen dikkatle okuyunuz:

1. Anketi doldururken, anne ve babanızın size karşı olan davranışlarını nasıl algıladığınızı hatırlamaya çalışmanız gerekmektedir. Anne ve babanızın çocukken size karşı davranışlarını tam olarak hatırlamak bazen zor olsa da, her birimizin çocukluğumuzda anne ve babamızın kullandıkları prensiplere ilişkin bazı anılarımız vardır.
2. Her bir soru için anne ve babanızın size karşı davranışlarına uygun seçeneği yuvarlak içine alın. Her soruyu dikkatlice okuyun ve muhtemel cevaplardan hangisinin sizin için uygun cevap olduğuna karar verin. Soruları anne ve babanız için ayrı ayrı cevaplayın.

Örneğin;

Anne ve babam bana iyi davranırlardı.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

1. Anne ve babam, nedenini söylemeden bana kızarlardı yada ters davranırlardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

2. Anne ve babam beni överlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

3. Anne ve babamın yaptıklarım konusunda daha az endişeli olmasını isterdim.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4

Anne	1	2	3	4
------	---	---	---	---

4. Anne ve babam, bana hak ettiğimden daha çok fiziksel ceza verirlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

COPE BAŞA ÇIKMA TUTUMLARI ÖLÇEĞİ

Bu ölçek yardımıyla insanların günlük yaşamlarında güç veya bunaltı verici olaylarla ya da sorunlarla karşılaştıkları zaman nasıl tepki verdiklerini araştırmayı amaçlıyoruz. İnsanların karşılaştıkları sorunlarla baş etmelerinin çok sayıda yolu olabilir. Ancak siz seçenekleri 'bir sorunla karşılaştığımızda genel olarak ne yaptığımızı ya da nasıl davrandığımızı' düşünerek işaretlemeye çalışın. Seçenekleri işaretlerken bir öncekinden bağımsız düşünmeye özen gösterin. Seçenekleri işaretlerken şu belirtilen puanlamayı kullanın.

1= Asla böyle bir şey yapmam 2= Çok az böyle yaparım.
3= Orta derecede böyle yaparım. 4= Çoğunlukla böyle yaparım

1. Sorunla karşılaştığımda daha önceki tecrübelerden yararlanıp sorunun üstesinden gelmeye çalışırım.
1() 2() 3() 4()
2. Sorun olan şeyleri aklımdan atmak için bir şeyler yapmaya ya da başka türlü meşguliyetlere yönelirim.
1() 2() 3() 4()

AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Bu alıŐma Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Bۆlümü tarafından gerçekleştiren bir çalıŐmadır. Bu çalışmanın amacı Suça sürüklenen ergenlerde algılanan ebeveyn tutumları ve başa çıkma stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Anketteki soruları içtenlikle yanıtlanmanız çalışma sonuçlarının doğruluğu ve geçerliliği için oldukça ۆnemlidir. Anket tamamen bilimsel amaçlarla düzenlenmiŐtir. Size ait bilgiler kesinlikle gizli tutulacak ve elde edilen veriler yalnızca istatistik veri olarak kullanılacaktır. Yanıtlarınızı içten ve doğru olarak vermeniz araştırma sonuçlarının toplum için yararlı bilgi olarak kullanılmasını sağlayacaktır. Araştırmaya katılmak gۆnllk esasına gۆredir. Bu bilgileri okuyup katılmak isterseniz formu imzalayınız.

Klinik Psikoloji ğrencisi
nal DİZMAN

Yukarıdaki bilgilerin tamamını okudum, anladım ve anketin uygulanmasını onayladım.

İsim:
İmza:

BİLGİLENDİRME FORMU

Bu çalışmanın amacı Suça Sürüklenen Ergenlerde Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Başa Çıkma Tarzları Arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu çalışmada kullanılmak üzere demografik form ve ebeveyn tutumları ve başa çıkma tarzlarını ölçmeye yönelik ölçekler sunulmuştur. Demografik bilgi formu sizin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, aile yapısı gibi kişisel bilgileriniz hakkında sorulardan oluşmaktadır.

Ölçek ve formlara ait cevaplarınız gizli kalacaktır. Kimliğinizi deşifre edecek isim-soy isim vb hiçbir bilgiyi formlara yazmanıza gerek yoktur. Bu araştırma kesinlikle size zarar vermeyecektir. Bizimle iletişime geçerek istediğiniz zaman çalışmadan çekilebilirsiniz. Eğer çalışmadan çekilirseniz, sizden toplanan tüm veriler veri tabanımızdan silinecektir ve sizinle ilgili olan veriler çalışmada kullanılmayacaktır. Bu konu ile ilgili herhangi bir sorunuz veya endişeniz olursa bize aşağıdaki iletişim bilgilerinden ulaşabilirsiniz.

Araştırmaya katıldığınız için teşekkür ederim.

Ünal DİZMAN

Kayseri Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

İletişim: 03527122576

İNTİHAL RAPORU

SUÇA SÜRÜKLENEN ERGENLERDE ALGILANAN EBEVEYN TUTUMLARI VE BAŞA ÇIKMA TARZLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Ünal Dizman

ORIGINALITY REPORT

11%

SIMILARITY INDEX

10%

INTERNET SOURCES

7%

PUBLICATIONS

%

STUDENT PAPERS

PRIMARY SOURCES

1	koutab.kocaeli.edu.tr Internet Source	1%
2	www.ejmanager.com Internet Source	1%
3	www.ftrdergisi.com Internet Source	1%
4	tod2018.org Internet Source	1%
5	iibf.erciyes.edu.tr Internet Source	1%
6	earsiv.arel.edu.tr Internet Source	1%
7	docs.neu.edu.tr Internet Source	<1%
8	SARISOY, Gökhan, DURMUŞ, Dilek, BÖKE, Ömer, CANTÜRK, Ferhan and ŞAHİN, Ahmet Rıfat. "Ankilozan spondilit hastalarında stresle başa çıkma tutumları ve beden imgesi", Türk	<1%

ETİK KURULU ONAYI

01.04.2020

Sayın Ünal Dizman

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2020/514 proje numaralı ve “Suça Sürüklenen Ergenlerde Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Başa Çıkma Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.